

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η καθιέρωση του κοινού ενιαίου νομίσματος από 1-1-2002 αναμφισβήτητα αποτελεί ιστορικό γεγονός, με ύψιστη οικονομική, κοινωνική και πολιτική σημασία, ενώ για την ελληνική οικονομία και την ελληνική επιχείρηση ειδικότερα, σηματοδοτεί την αρχή μιας νέας εποχής.

Η μέχρι σήμερα προαπαιτούμενη σταθεροποίηση της ελληνικής οικονομίας για την είσοδό της στην νομισματική ένωση, είχε ως αποτέλεσμα την διαμόρφωση ενός περιβάλλοντος μακροοικονομικής σταθερότητας, με χαρακτηριστικά του το χαμηλό πληθωρισμό, τη μείωση του δημοσίου ελλείμματος και χρέους σε σχέση με το ΑΕΠ, καθώς και τη σύγκλιση των επιτοκίων στην αγορά χρήματος προς το επίπεδο των αντίστοιχων επιτοκίων της ζώνης ευρώ.

Η ένταξη της χώρας στην ευρωζώνη αναμένεται να διασφαλίσει τα οφέλη που απορρέουν από τη διατήρηση συνθηκών σταθερότητας μακροπρόθεσμα, και να αποφέρει πρόσθετα οφέλη για το σύνολο των κλάδων της οικονομίας.

Παράλληλα, με την εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος ολοκληρώνεται η δημιουργία μίας πραγματικά ενιαίας αγοράς 370 εκατομμυρίων καταναλωτών, η οποία υπόσχεται ευκαιρίες για διεύρυνση των εξαγωγικών δυνατοτήτων των εγχώριων παραγωγικών μονάδων.

Ο κλάδος των τροφίμων αποτελεί τον ταχύτερα αναπτυσσόμενο κλάδο της ελληνικής μεταποίησης, κι έναν από τους κύριους τομείς στους οποίους κατά παράδοση η Ελλάδα εμφανίζει σημαντική εξαγωγική δραστηριότητα. Στην παρούσα μελέτη επιχειρείται μία διερεύνηση των τάσεων και προοπτικών των ελληνικών εξαγωγών τροφίμων, όπως αυτές διαγράφονται λίγο πριν από την αντικατάσταση του εθνικού μας νομίσματος από το ευρώ.

Στο πρώτο κεφάλαιο, γίνεται μία ιστορική αναδρομή της πορείας προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, μέσω των κυριότερων γεγονότων-σταθμών που προηγήθηκαν της εισαγωγής του κοινού νομίσματος και μία αναφορά στα κριτήρια εισόδου στο τελευταίο στάδιο της Ο.Ν.Ε.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, αναλύεται η σημασία της μετάβασης στο ευρώ για το σύνολο των κρατών μελών της νομισματικής ένωσης, παρουσιάζονται τα πλεονεκτήματα που απορρέουν για τις επιχειρήσεις και γίνεται αναφορά στην ανάγκη

βελτίωσης της ανταγωνιστικότητάς τους λόγω της αναμενόμενης όξυνσης του ανταγωνισμού.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται μία αναφορά στις διεθνείς εξελίξεις στον κλάδο των τροφίμων, στην πορεία της ελληνικής βιομηχανίας τροφίμων και παρουσιάζονται οι κυριότεροι εξαγωγικοί κλάδοι της.

Στο τέταρτο κεφάλαιο επιχειρείται μία διερεύνηση της εξαγωγικής δραστηριότητας των κυριότερων κλάδων τροφίμων για την περίοδο 1990-2000, και μελετάται η εξέλιξη τόσο των εξαγωγών όσο και των εισαγωγών τους κατά όγκο και αξία.

Στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι κυριότερες χώρες προορισμού των υπό εξέταση κλάδων, και μελετάται η εξέλιξη των εξαγωγών προς την Ε.Ε αλλά και τις τρίτες χώρες.

Στο έκτο κεφάλαιο ορίζονται τα κριτήρια προσδιορισμού της βαρύτητας των επιπτώσεων του ευρώ για τους επιμέρους κλάδους, εντοπίζονται οι κλάδοι για τους οποίους οι επιδράσεις θα είναι σημαντικές, και γίνεται μία σύντομη αναφορά στις αδυναμίες και προοπτικές των κλάδων.

Τέλος, στο έβδομο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι απαιτούμενες κινήσεις για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των εξαγόμενων προϊόντων και των εξαγωγικών επιχειρήσεων, και η αναγκαιότητα διαμόρφωσης μιας Εθνικής Στρατηγικής για την προώθηση των εξαγωγών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩ

1.1. Η εσωτερική αγορά

Το άρθρο της συνθήκης της Ρώμης (1957) περί ιδρύσεώς της καθορίζει ένα στόχο:

«να προάγει την αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων στο σύνολο της Κοινότητας, τη συνεχή και ισόρροπη έκταση της οικονομίας, αυξημένη σταθερότητα, επιταχυνόμενη ανύψωση του βιοτικού επιπέδου και σχέσεις περισσότερο στενές μεταξύ των κρατών που συνενώνει»

Στο στόχο αυτό ανταποκρίνονταν δύο συμπληρωματικά μέσα, το άνοιγμα των συνόρων, γεγονός που επιφέρει την ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων, αγαθών και υπηρεσιών και η οργάνωση της αλληλεγγύης, μέσω της εφαρμογής κοινών πολιτικών και χρηματοδοτικών μέσων.

Η κοινή αγορά είναι ένα στάδιο της οικονομικής ολοκλήρωσης, το οποίο, σύμφωνα με απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου «αποβλέπει στην εξάλειψη όλων των εμποδίων στις ενδοκοινοτικές συναλλαγές, ώστε να υπάρξει συγχώνευση των εθνικών αγορών σε μία ενιαία αγορά, η οποία να πλησιάζει όσο γίνεται τις συνθήκες μιας πραγματικής εσωτερικής αγοράς»

1.2. Ιστορική αναδρομή νομισματικών ενώσεων

Κατά το παρελθόν υπήρξαν νομισματικές ενώσεις, αλλά για πρώτη φορά το 1999 στην οικονομική ιστορία της ανθρωπότητας, ανεξάρτητα κυρίαρχα κράτη εγκαταλείπουν εθελοντικά τα εθνικά τους νομίσματα και τις εκδοτικές τους Τράπεζες για να δημιουργήσουν ένα νέο κοινό νόμισμα και μία εκδοτική Τράπεζα.

Ειδικότερα:

A) Επιτυχής προσπάθεια νομισματικής ένωσης υπήρξε μεταξύ Βελγίου και Λουξεμβούργου, η οποία διατηρήθηκε επί 70 έτη μέχρι την ένταξη των δύο χωρών στην ευρωζώνη.

B) Το 1834 δημιουργήθηκε η «γερμανική ζώνη», μία τελωνειακή ένωση γερμανικών κρατιδίων τα οποία συμφώνησαν να εναρμονίσουν τα νομισματικά τους συστήματα.

Γ) Το 1861 δημιουργήθηκε η «ιταλική ζώνη» ως αποτέλεσμα της ενοποίησης της Ιταλίας. Το επόμενο έτος η λιρέτα εισήχθη ως επίσημο νόμισμα της ιταλικής επικράτειας με αξία ίση προς το γαλλικό φράγκο.

Δ) Το 1872 δημιουργήθηκε η «σκανδιναβική ζώνη» αλλά διατηρήθηκε μόλις μέχρι το 1915, λόγω σημαντικών αποκλίσεων στον πληθωρισμό και στην προσφορά χρήματος μεταξύ των χωρών που την αποτελούσαν (Δανία, Σουηδία, Νορβηγία).

E) Το 1945 δημιουργήθηκε η «γαλλική ζώνη» ή «ζώνη γαλλικού φράγκου» με σκοπό την εισαγωγή ενός ενιαίου νομισματικού συστήματος στις αποικίες της Γαλλίας στην Αφρική. Όμως μέχρι το 1960, κυκλοφόρησαν διαφορετικά νομίσματα στην Δυτική και Κεντρική Αφρική.

ΣΤ) Παρόμοια προσπάθεια της Μεγάλης Βρετανίας να καθιερώσει ενιαίο νόμισμα, τόσο στις χώρες της Ανατολικής Αφρικής, όσο και στην Ανατολική Καραϊβική επίσης απέτυχε.

1.3. Η Οικονομική & Νομισματική Ένωση της Ευρώπης

Τα κυριότερα γεγονότα μέσα από τα οποία η Οικονομική και Νομισματική Ένωση της Ευρώπης έγινε πραγματικότητα, είναι τα ακόλουθα :

- **1957** : Υπογράφεται στη Ρώμη η Συνθήκη για την Ε.Ο.Κ., η οποία θέτει τα θεμέλια της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- **1965** : Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθετεί την πρακτική του συντονισμού της οικονομικής πολιτικής και της διακύμανσης σε στενά περιθώρια των ισοτιμιών των νομισμάτων των κοινοτικών κρατών.
- **1972** : Αποφασίζεται η δημιουργία ενός νομισματικού συστήματος («φίδι στο τούνελ»), σύμφωνα με το οποίο το όριο της διακύμανσης των κοινοτικών νομισμάτων σε σχέση με το δολάριο ορίστηκε στο 2,25% και το εϋρος (τούνελ) στο 4.5%.
- **1979** : την 13^η Μαρτίου ετέθη σε εφαρμογή το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα (Ε.Ν.Σ.)
- **1988** : Στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ανόβερου συστήθηκε μία επιτροπή υπό την προεδρία του Jacques Delors, τότε Προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που συνέταξε την ομώνυμη έκθεση για τα στάδια προς την Οικονομική και Νομισματική Ένωση.
- **1991** : Στις 9-10 Δεκεμβρίου στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Μάαστριχτ, επιτεύχθηκε η συμφωνία για την τροποποίηση των Συνθηκών των Ευρωπαϊκών κοινοτήτων, (Ε.Ο.Κ, Ε.Κ.Α.Ε. και Ε.Κ.Α.Χ) και άνοιξε ο δρόμος για την υπογραφή της «Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση» (7-12-1992). Η νέα αυτή συνθήκη περιλαμβάνει διατάξεις που αφορούν τόσο την Ο.Ν.Ε., όσο και την Πολιτική Ένωση. Η Συνθήκη αυτή, προβλέπει μεταξύ άλλων ότι η Ε.Ε. προωθεί την ισόρροπη και σταθερή οικονομική πρόοδο, κυρίως με τη δημιουργία ενός χώρου χωρίς εσωτερικά σύνορα, με την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής και με την ίδρυση μιας οικονομικής και νομισματικής ένωσης, η οποία μελλοντικά θα περιλαμβάνει ένα ενιαίο νόμισμα.

- **1993** : Την 2^η Αυγούστου, λόγω ισχυρών πιέσεων στη διεθνή αγορά συναλλάγματος, διευρύνθηκαν τα περιθώρια διακύμανσης στο +1.5%, ενώ οι κεντρικές ισοτιμίες παρέμειναν αμετάβλητες.
- **1995** : Το Δεκέμβριο, στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Μαδρίτης το ενιαίο νόμισμα ονομάστηκε EURO.
- **1997** : Τον Ιούνιο, στην Σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στο Άμστερνταμ, εγκρίθηκαν οι όροι του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, η δημιουργία ενός νέου μηχανισμού συναλλαγματικών ισοτιμιών για τα μη συμμετέχοντα νομίσματα, καθώς και οι κανονισμοί για τη θέσπιση του νομικού καθεστώτος του ευρώ.
- **1998** : Την 14^η Μαΐου, η δραχμή υποτιμήθηκε και εντάχθηκε στο Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών
- **1998** : Στις 2 & 3 Μαΐου, η σύνοδος του Συμβουλίου στις Βρυξέλλες, σε επίπεδο αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων, αποφάσισε τις χώρες «in» στη ζώνη του EURO από την 1.1.1999, με βάση το αν πληρούν τα κριτήρια σύγκλισης. Οι χώρες αυτές είναι : Βέλγιο, Γερμανία, Γαλλία, Ισπανία, Ιρλανδία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Αυστρία, Πορτογαλία και Φινλανδία. Για την Ελλάδα η ημερομηνία ένταξης ορίστηκε η 1.1.2001.
- **1999** : Την 1^η Ιανουαρίου, το ευρώ γίνεται νόμιμο νόμισμα. Για κάθε συμμετέχον νόμισμα καθορίζεται μία σταθερή τιμή μετατροπής του ευρώ. Η αντιστοιχία για την δραχμή, είναι 1 EURO = 340,75 δρχ.
- **1. 1. 2002** : Τα τραπεζογραμμάτια και κέρματα ευρώ, θα αντικαταστήσουν τα αντίστοιχα των εθνικών νομισμάτων των συμμετεχουσών χωρών, τα οποία θα πρέπει να αποσυρθούν μέχρι την 1. 3. 2002.

1.4. Κριτήρια εισόδου στο τελευταίο στάδιο της Ο.Ν.Ε

Η πορεία προς την πλήρη νομισματική ένωση σχεδιάστηκε με την προοπτική να ολοκληρωθεί σε τρία στάδια. Το πρώτο αφορούσε την άρση όσων περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων παρέμεναν σε ισχύ, ενώ το δεύτερο στόχευε στην επίτευξη σταθερότητας τιμών μέσω της μεγαλύτερης σύγκλισης των δημοσιονομικών και νομισματικών επιδόσεων των χωρών-μελών.

Σύμφωνα με τη συνθήκη του Maastricht, οι οικονομίες των χωρών-μελών που επιθυμούν να συμμετάσχουν στην Τρίτη φάση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, πρέπει να ικανοποιούν ορισμένα κριτήρια:

α) Το κριτήριο του πληθωρισμού

Η συνθήκη για την Ε.Ε. τονίζει ότι ο ρυθμός πληθωρισμού δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τον μέσο όρο του πληθωρισμού των τριών κρατών – μελών με την καλύτερη επίδοση, περισσότερο από 1.5 ποσοστιαία μονάδα

β) Το κριτήριο της δημοσιονομικής πειθαρχίας

Το δημοσιονομικό έλλειμα (δανειακές ανάγκες του δημοσίου τομέα) ως ποσοστό του ΑΕΠ, δεν θα πρέπει να ξεπερνά το 3%. Επιπλέον, το ύψος του δημοσίου χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ, δεν θα πρέπει να ξεπερνά το 60%.

γ) Το κριτήριο των επιτοκίων

Η συνθήκη προβλέπει ότι τα μακροχρόνια επιτόκια (επιτόκια τίτλων Δημοσίου άνω των 3 ετών) πρέπει να μην είναι μεγαλύτερα από δύο ποσοστιαίες μονάδες του μέσου όρου των μακροχρόνιων επιτοκίων των τριών χωρών με την καλύτερη επίδοση

δ) Το κριτήριο της σταθερότητας της συναλλαγματικής ισοτιμίας

Η συνθήκη αναφέρει ότι οι διακυμάνσεις της συναλλαγματικής ισοτιμίας του εθνικού νομίσματος, θα πρέπει να παραμείνουν εντός των στενών ορίων διακύμανσης (2.25%) που προβλέπει ο Μηχανισμός Συναλλαγματικών Ισοτιμιών (Μ.Σ.Ι.), για δύο τουλάχιστον χρόνια πριν από την 1. 1. 1997 και με την προϋπόθεση της μη υποτίμησής του στο διάστημα αυτό.

Η ένταξη της χώρας μας στη ζώνη του ενιαίου νομίσματος ανακηρύχθηκε την 19. 6. 2000 από το Συμβούλιο Κορυφής στη Σάντα Μαρία Ντε Φείρα της Πορτογαλίας. Με την ένταξή της η χώρα μας αποτελεί το δωδέκατο μέλος της οικογένειας των κρατών – μελών που έχουν εισέλθει στο 3^ο στάδιο της Ο.Ν.Ε. Η μεταβατική περίοδος για όλα τα κράτη – μέλη της ζώνης ευρώ λήγει την 31. 12. 2001.

Το ευρώ υπό μορφή κερμάτων και χαρτονομισμάτων θα κυκλοφορήσει και στα δώδεκα κράτη από την 1. 1. 2002 παράλληλα με τα εθνικά νομίσματα που θα πρέπει, σύμφωνα με απόφαση του Συμβουλίου Υπουργών Οικονομικών (ECOFIN) της ζώνης ευρώ, να αποσυρθούν το αργότερο εντός δύο μηνών. Έκτοτε το μόνο επίσημο νόμισμα που θα κυκλοφορεί θα είναι το ευρώ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΟΙ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ

2.1 Η σημασία του ενιαίου νομίσματος

Σύμφωνα με τον πρώην πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Jacques Santer :

«Το ευρώ, το νόμισμα της Ο.Ν.Ε. αποτελεί έναν ισχυρό καταλύτη της ευρωπαϊκής ταυτότητας. Οι χώρες που μοιράζονται ένα κοινό νόμισμα είναι χώρες διατεθειμένες να συνδέσουν την τύχη τους στο πλαίσιο μίας κοινότητας αλληλεγγύης. Το ευρώ θα συμβάλει στην προσέγγιση των πολιτών μεταξύ τους, και θα συγκεκριμενοποιήσει την προσέγγιση μεταξύ των ευρωπαίων πολιτών, η οποία έχει αναληφθεί εδώ και 40 έτη. Η Ε.Ε θα διαθέτει νόμισμα, το οποίο απαιτεί η θέση της στην παγκόσμια σκηνή, και αναμένουν οι εταίροι της, ως παράγοντα σταθερότητας του διεθνούς νομισματικού συστήματος».

Η εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος αποτελεί προϋπόθεση για την ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς, την σταθερότητα των διεθνών οικονομικών σχέσεων και την ενδυνάμωση της θέσης της Ε.Ε. στο διεθνές οικονομικό περιβάλλον. Το εμπόριο μεταξύ των κρατών – μελών αντιπροσωπεύει το 60% του συνόλου των εμπορικών συναλλαγών τους, ενώ η Ε.Ε. αποτελεί την μεγαλύτερη εμπορική δύναμη στον κόσμο. Αναμένεται λοιπόν ότι το ευρώ θα καταστεί γρήγορα ένα από τα κυριότερα μέσα συναλλαγών στον κόσμο.

Παράλληλα, η ανάγκη βελτίωσης της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας απαιτεί νομισματική σταθερότητα. Το ενιαίο νόμισμα αποτελεί βασική προϋπόθεση για να διεκδικήσει η Ε.Ε. μία κυρίαρχη θέση στο διεθνή καταμερισμό της εργασίας, του κεφαλαίου, της τεχνολογίας και της γνώσης στον 21^ο αιώνα, έναντι των δύο ανταγωνιστριών εμπορικών δυνάμεων, δηλαδή της Ιαπωνίας, που μαζί με τις χώρες της λεκάνης του Ειρηνικού, απαρτίζουν τη λεγόμενη ζώνη του γιεν, και των Η.Π.Α., που μαζί με τις υπόλοιπες χώρες της NAFTA αποτελούν την λεγόμενη ζώνη του δολαρίου.

Η καθιέρωση του ενιαίου νομίσματος αναμένεται να προσφέρει σημαντικά πλεονεκτήματα στους ευρωπαίους πολίτες και στις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις. Η ύπαρξη πολλών ευρωπαϊκών νομισμάτων συνεπάγεται δαπάνες μετατροπής και πολυπλοκότητα διαδικασιών στις συναλλαγές, οι οποίες θα εκλείψουν με τελικό αποτέλεσμα τη μείωση του κόστους συναλλαγών, τη διεύρυνση του εμπορίου και την τόνωση της ανάπτυξης και της απασχόλησης. Το νέο νόμισμα θα συντελέσει στη διαμόρφωση ενός σταθερότερου επιχειρηματικού περιβάλλοντος, όπου θα μπορέσουν οι επιχειρήσεις να επιλέγουν τις καλύτερες επενδυτικές ευκαιρίες και να αξιοποιούν τις δυνατότητες που παρέχονται για εκμετάλλευση των οικονομιών κλίμακας.

2.2 Τα οφέλη από την εισαγωγή του κοινού νομίσματος

Αναλυτικά τα οφέλη που αναμένονται να προκύψουν με την μετάβαση στο ενιαίο νόμισμα είναι τα παρακάτω:

2.2.1 Μείωση του κόστους συναλλαγών

Σύμφωνα με την οικονομική θεωρία, η ύπαρξη πολλών νομισμάτων συνεπάγεται αβεβαιότητα στις συναλλαγές με δυσμενή επίπτωση στην ανάπτυξη του εξωτερικού εμπορίου. Η συναλλαγή σε διαφορετικά νομίσματα αυξάνει τις καθυστερήσεις στις διασυνοριακές πληρωμές, και συνοδεύεται πάντα από το κόστος μετατροπής με αποτέλεσμα να επιβαρύνεται το κόστος των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων.

Παράλληλα, στο χρονικό διάστημα μεταξύ της σύναψης μιας σύμβασης και της καταβολής του τιμήματος, υπάρχει πάντα το ενδεχόμενο μεταβολών στις συναλλαγματικές ισοτιμίες, γεγονός που δρα ανασταλτικά στην ανάπτυξη του εξωτερικού εμπορίου.

Το ενιαίο νόμισμα αναμένεται να επιφέρει σημαντικά οφέλη τόσο στο ενδοευρωπαϊκό εμπόριο, όσο και στις συναλλαγές της Ε.Ε. με τρίτες χώρες, αφού οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις θα μπορούν να επιβάλλουν το ευρώ ως νόμισμα διακανονισμού, με μεγαλύτερη ευκολία από ότι τα ήδη υφιστάμενα εθνικά νομίσματα.

Από έρευνα που πραγματοποίησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (1990), εκτιμήθηκε ότι η εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος θα επιφέρει σημαντική μείωση του κόστους μετατροπής κεφαλαίων, μείωση η οποία αντιστοιχεί στο 0.4% του κοινοτικού Α.Ε.Π. Η ωφέλεια αυτή θα είναι σημαντικότερη για τις μικρότερες και λιγότερο αναπτυγμένες χρηματοοικονομικά χώρες, για τις οποίες εκτιμάται ότι το όφελος από την μείωση του κόστους μετατροπής των νομισμάτων θα πλησιάσει το 1% του κοινοτικού Α.Ε.Π.

2.2.2 Άνοδος των των επενδύσεων

Μία πραγματικά ενιαία αγορά 370 εκατομμυρίων καταναλωτών με κοινό και ισχυρό νόμισμα που σχεδόν μηδενίζει το συναλλαγματικό κίνδυνο, όπου η πολιτική και κοινωνική σταθερότητα θα πρέπει να θεωρείται δεδομένη, αποτελεί ιδανικό χώρο για μακροπρόθεσμο παραγωγικό σχεδιασμό και κατά συνέπεια, πόλο έλξης κάθε μορφής επιχειρηματικού κεφαλαίου.

Σε ένα τέτοιο περιβάλλον όπου διευρύνονται σημαντικά οι ευκαιρίες και οι δυνατότητες, κάθε επιχείρηση θα μπορεί να αυξήσει και να διαφοροποιήσει την παραγωγή της και να επιχειρήσει δυναμικές διεισδύσεις σε νέες αγορές. Η εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος αναμένεται να οδηγήσει σε σημαντική αύξηση των επενδύσεων μέσω της μείωσης των επιτοκίων, τουλάχιστον για όσες χώρες διατηρούν πραγματικά επιτόκια υψηλότερα του μέσου όρου της Ε.Ε.

Παράλληλα, για κάθε επιχείρηση που αντικειμενικά στοχεύει στην μεγιστοποίηση του κέρδους της, η επένδυση σε τρίτο νόμισμα αποφασίζεται μόνο αν οι αναμενόμενες αποδόσεις καλύπτουν τον κίνδυνο συναλλαγματικής αβεβαιότητας, αφού η συναλλαγματική αστάθεια αποτελεί ισχυρό ανασταλτικό παράγοντα στην κίνηση μακροπρόθεσμων επενδυτικών κεφαλαίων. Με την καθιέρωση του ευρώ, ο συναλλαγματικός κίνδυνος αίρεται, απελευθερώνεται η κίνηση κεφαλαίων και ευνοούνται έτσι οι ξένες άμεσες παραγωγικές επενδύσεις.

2.2.3 Διεύρυνση του εμπορίου

Η ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς θα συντελέσει στην καλύτερη κατανομή των οικονομικών πόρων, προωθώντας την ανάπτυξη και βελτιώνοντας τη συνολική ευημερία των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η μετάβαση όμως στο ενιαίο νόμισμα, αναμένεται να έχει σημαντικές επιπτώσεις στα πρότυπα του εξωτερικού εμπορίου, στο επίπεδο απασχόλησης και στη δομή της παραγωγής.

Σύμφωνα με τις βασικές αρχές της διεθνούς οικονομικής, με την απελευθέρωση του εξωτερικού εμπορίου μιας χώρας, οι αποκλίσεις στις σχετικές τιμές αυτής και των εμπορικών της εταίρων, έχουν σαν αποτέλεσμα την αύξηση του συνολικού εμπορίου. Οι εξαγωγές και οι εισαγωγές αυξάνουν κατά περίπτωση για τα προϊόντα που η χώρα έχει αντίστοιχα συγκριτικό πλεονέκτημα ή μειονέκτημα.

Μπροστά στις νέες συνθήκες, καθίσταται αναγκαία η προσαρμογή των εγχώριων παραγωγικών μονάδων στα νέα δεδομένα. Απαιτείται αφενός η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των εγχώριων προϊόντων και αφετέρου αρχίζει να διαφαίνεται η ανάγκη μεταφοράς συντελεστών παραγωγής από τομείς φθίνουσας ζήτησης σε άλλους με καλύτερες προοπτικές. Ο βαθμός συμπόρευσης των εγχώριων παραγωγών προς τους ευρωπαϊούς εταίρους τους, θα καθορίσει τόσο το είδος όσο και το βάθος της απαιτούμενης προσαρμογής.

Το κόστος και το είδος της προσαρμογής των εγχώριων επιχειρήσεων εξαρτάται και από την ποιότητα των προϊόντων. Σε μία ενιαία αγορά, όπου ο ανταγωνισμός διαρκώς εντείνεται, βασικό κριτήριο επιβίωσης και επιτυχίας μιας επιχείρησης αποτελεί, μεταξύ άλλων, και η ποιότητα των παραγόμενων προϊόντων της, σε σύγκριση με τα ανταγωνιστικά ομοειδή προϊόντα των εταίρων.

2.3 Οι ελληνικές επιχειρήσεις και το ευρώ

Οι ελληνικές επιχειρήσεις σήμερα δραστηριοποιούνται σε ένα περιβάλλον όπου οι πληθωριστικές πιέσεις έχουν τιθασευθεί, τα επιτόκια εκλογικευθεί, τα δημοσιονομικά ελλείμματα μειωθεί καθώς οι αναπτυξιακοί ρυθμοί της ελληνικής οικονομίας αυξάνουν σημαντικά. Η παρουσία του κράτους (άμεσα ή έμμεσα) έχει περιορισθεί ουσιαστικά με μία σειρά ιδιωτικοποιήσεων και τη γενικότερη αποδοχή μιας φιλελεύθερης οικονομικής πολιτικής. Το τραπεζικό μας σύστημα έχει απελευθερωθεί σε μεγάλο βαθμό από τα κρατικά δεσμά και ο σχετικός ανταγωνισμός βελτιώνει αισθητά την χρηματοοικονομική θέση των παραγωγικών μονάδων.

Η ένταξη της χώρας στην Ο.Ν.Ε. θα διευρύνει σημαντικά τις ευκαιρίες και τις δυνατότητες της ελληνικής βιομηχανίας, αλλά ταυτόχρονα θα εντείνει τον ανταγωνισμό ανάμεσα στις επιχειρήσεις. Η διαφάνεια των τιμών και η απώλεια κάθε σχεδόν δυνατότητας βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας της παραγωγής μέσω υποτιμήσεων, καθιστά ακόμα πιο σκληρή τη μάχη της ελληνικής επιχείρησης για επιβίωση και πρόοδο. Είναι προφανές ότι η συνεχής βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής επιχείρησης αποτελεί καθοριστική προϋπόθεση για μια καλύτερη θέση της ελληνικής βιομηχανίας, όχι μόνο στον ευρωπαϊκό χώρο αλλά και στο διεθνές επιχειρηματικό σκηνικό.

Πέρα όλων των ανωτέρω οι πόροι που θα εισρεύσουν από το Γ΄ ΚΠΣ ύψους 15 τρις δραχμών για την περίοδο 2000-2006 αναμβισβήτητα θα δώσουν σημαντική ώθηση στην ελληνική οικονομία, ενώ μεγάλο μέρος τους θα κατευθυνθεί προς τη Βιομηχανία προκειμένου να γίνουν παραγωγικές επενδύσεις προς την κατεύθυνση της αύξησης της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής βιομηχανίας.

Οι επιχειρήσεις από την πλευρά τους θα πρέπει να αντιδράσουν στον ανταγωνισμό πραγματοποιώντας αλλαγές στη δομή και τη λειτουργία τους. Επιβάλλονται:

- η ανάληψη του επιχειρηματικού κινδύνου που σημαίνει υιοθέτηση καινοτομιών, η ανακάλυψη νέων αγορών και η προσφορά ανταγωνιστικών, ποιοτικών προϊόντων που μπορούν να διεκδικήσουν τη θέση τους στην παγκόσμια αγορά και να εδραιώσουν τις επιχειρήσεις σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο.
- οι επενδύσεις σε εξοπλισμό, πληροφορική, ανθρώπινο δυναμικό, στην υιοθέτηση της τεχνολογίας και στην εφαρμογή νέων τεχνικών διοίκησης.
- Ο προσανατολισμός στην παγκόσμια αγορά. Οι επιχειρήσεις που θα πετύχουν είναι αυτές που θα καταστούν υπερεθνικές συνδυάζοντας τη δυνατότητα παγκόσμιας πρόσβασης, τοπικής έμφασης και διαρκούς καινοτομίας.
- Η διαφοροποίηση των προϊόντων τους, στοχεύοντας στην ικανοποίηση μιας διαρκώς μεταβαλλόμενης αγοράς, και συνειδητοποιώντας ότι η σημασία κάποιων τομέων ή προϊόντων αναπόφευκτα θα υποχωρήσει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ & ΟΙ ΚΥΡΙΟΙ ΕΞΑΓΩΓΙΚΟΙ ΚΛΑΔΟΙ

3.1.Οι διεθνείς εξελίξεις στον κλάδο των Τροφίμων

Τα τελευταία χρόνια, σε παγκόσμιο επίπεδο, παρατηρούνται στον κλάδο των τροφίμων σημαντικές εξελίξεις οι οποίες επηρεάζουν το περιβάλλον, τη δομή και την αναπτυξιακή δυναμική των επιχειρήσεων.

Παράγοντες όπως η δημογραφική στασιμότητα και ο χαμηλός ρυθμός αύξησης της συνολικής ζήτησης για τρόφιμα που αυτή συνεπάγεται, η μεταβολή των καταναλωτικών συνηθειών λόγω της αυξανόμενης συνειδητοποίησης που αποκτούν η ποιότητα ζωής, ο ελεύθερος χρόνος, το περιβάλλον, η υγιεινή διατροφή και η προστασία του καταναλωτή, ωθούν τις επιχειρήσεις στην έρευνα, ανάπτυξη και παραγωγή νέων προϊόντων με πιο σύνθετη επεξεργασία.

Τα νέα προϊόντα, τα οποία στοχεύουν στην εξυπηρέτηση ατομικών αναγκών, ενσωματώνουν υψηλή τεχνολογία, έχουν μεγάλη προστιθέμενη αξία και αντιμετωπίζουν ολοένα αυξανόμενη ζήτηση.

Οι επιχειρήσεις, στην προσπάθειά τους να παρακολουθήσουν τις νέες εξελίξεις, να διασφαλίσουν αφενός την επιβίωση και αφετέρου την κερδοφορία τους και στοχεύοντας στην μεγαλύτερη και αποδοτικότερη εκμετάλλευση των υπαρχουσών αγορών και στη διεύρυνση σε νέες, αναπτύσσουν κάτω από την πίεση του ολοένα εντεινόμενου ανταγωνισμού, συμμαχίες με παραγωγικές μονάδες και επιχειρήσεις διανομής και εμπορίου.

Παράλληλα, τόσο οι παραγωγικές μονάδες όσο και το λιανικό εμπόριο τροφίμων διεθνοποιούνται είτε μέσα στα όρια της Ε.Ε. είτε έξω από αυτά, μεταφέροντας στις δραστηριότητές τους εκτός εθνικών συνόρων, σε μία προσπάθεια μείωσης του κόστους παραγωγής, εκμετάλλευσης των οικονομιών κλίμακας και διεύρυνσης των πωλήσεών τους.

Σοβαρές εξελίξεις εξάλλου, σημειώνονται και στον τεχνολογικό τομέα. Η αλματώδης πρόοδος της βιοτεχνολογίας, η συνεχής ανάπτυξη καινοτομιών στην

παραγωγική διαδικασία, στα προϊόντα και στη συντήρησή τους, αποτελούν ολοένα και περισσότερο τα πεδία ανάπτυξης ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων τροφίμων. Το κόστος που συνεπάγεται η επιστημονική έρευνα και η εφαρμογή της νέας τεχνολογίας στις περισσότερες περιπτώσεις είναι τεράστιο.

Κάτω από αυτές τις συνθήκες στενεύουν τα περιθώρια επιβίωσης των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων και ενισχύονται οι τάσεις συγκέντρωσης, και η δομή των κλάδων μεταβάλλεται μέσω εξαγορών και συγχωνεύσεων. Οι κινήσεις αυτές αποβλέπουν στον έλεγχο μεγαλύτερου μεριδίου αγοράς, στην διεύρυνση του δικτύου πωλήσεων, στην μεταφορά τεχνογνωσίας κλπ

3.2. Η Ελληνική Βιομηχανία Τροφίμων στο Διεθνές Περιβάλλον

Ο κλάδος των τροφίμων υπό το πρίσμα της παγκοσμιοποίησης είναι από τους ελάχιστους τομείς στους οποίους η Ελλάδα μπορεί να αναπτύξει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Η ελληνική βιομηχανία τροφίμων ήταν και είναι η ταχύτερα αναπτυσσόμενη βιομηχανία όλων των τελευταίων ετών στην Ελλάδα, η οποία είδε από πολύ νωρίς το «όραμα» της διεθνοποίησης της αγοράς.

Με σημαντικό ύψος επενδύσεων σε έργα εκσυγχρονισμού των δομών και της τεχνολογίας, με προϊόντα ανταγωνιστικά ακόμα και στις δύσκολες δυτικοευρωπαϊκές αγορές, με σημαντικές εξαγωγικές προσπάθειες, με σειρά συγχωνεύσεων-εξαγορών και συμμαχιών -πολύ πριν ακολουθήσουν την τάση αυτή και άλλοι κλάδοι της οικονομίας- με «ανοίγματα» στην βαλκανική αγορά από πολύ νωρίς, κατόρθωσε να κατακτήσει τη θέση του πιο δυναμικού κλάδου της ελληνικής οικονομίας.

Με βάση τα στοιχεία του Ο.Π.Ε, το έτος 2000 οι εξαγωγές τροφίμων (μεταποιημένων και νωπών) αντιστοιχούν στο 17,8% του συνόλου των εξαγωγών της χώρας, ενώ για το 1999 το ποσοστό τους ήταν 22,26% του συνόλου των εξαγωγών της χώρας. Παρατηρούμε δηλαδή, μία σημαντική μείωση του μεριδίου των τροφίμων στις συνολικές εξαγωγές μέσα σε ένα έτος. Για τα ίδια έτη, οι εισαγωγές τροφίμων αποτελούν το 9,57% του συνόλου των εισαγωγών το 2000, ενώ το 1999 το ποσοστό είναι 10,97% του συνόλου των εισαγωγών της χώρας.

Μπροστά στην νέα πρόκληση της ένταξης της χώρας στην Ο.Ν.Ε και της κυκλοφορίας του ενιαίου νομίσματος, η ελληνική βιομηχανία τροφίμων καλείται να

εκμεταλλευτεί τις νέες ευκαιρίες και προοπτικές, ενισχύοντας τον εξαγωγικό της προσανατολισμό για την κατάκτηση μιας ισχυρής θέσης στην παγκόσμια, πλέον, αγορά.

3.3. Η πορεία της Ελληνικής Βιομηχανίας Τροφίμων

Η εικόνα που παρουσιάζει η ελληνική βιομηχανία τροφίμων τα τελευταία έτη, είναι σημαντικά βελτιωμένη σε σχέση με αυτή που παρουσίαζε στα μέσα της δεκαετίας του 1980. Κατά την περίοδο 1986-1999, ο όγκος παραγωγής του κλάδου αυξήθηκε κατά 1.6% ετησίως, ενώ για το έτος 2000 η αύξηση ήταν 1.7%. Στο ίδιο διάστημα και σε όρους σταθερών τιμών, η προστιθέμενη αξία του κλάδου αυξήθηκε 2.7% ετησίως, με αποτέλεσμα ο κλάδος των τροφίμων να αναπτύσσεται ταχύτερα από τον μέσο όρο της μεταποίησης.

Παράλληλα, η μέση αμοιβή των απασχολουμένων στην βιομηχανία τροφίμων εμφανίζει άνοδο 13.9% ετησίως και σε πραγματικούς όρους 3.3%. Η μέση ετήσια απασχόληση ανά παραγωγική μονάδα, αυξάνεται από 41 σε 46 άτομα την ίδια περίοδο, εξαιτίας της ταχύτερης κάμψης του αριθμού των επιχειρήσεων έναντι αυτού των απασχολουμένων. Παρά ταύτα, την τελευταία πενταετία το μέσο μέγεθος απασχόλησης διατηρείται στα ίδια επίπεδα.

Δεδομένης της αύξησης της προστιθέμενης αξίας και της τάσης μείωσης της απασχόλησης, η παραγωγικότητα αυξάνεται 4% ετησίως, ενώ το πραγματικό μοναδιαίο κόστος εργασίας μειώνεται 0.7% με αποτέλεσμα τη σημαντική άνοδο των μικτών κερδών και τη βελτίωση του λόγου αυτών προς τις πωλήσεις (από 15.2% το 1986 σε 21.4% το 1999).

Οι εξελίξεις αυτές είχαν θετική επίδραση στην πορεία των επενδύσεων του κλάδου, που σε σταθερές τιμές αυξήθηκαν 13.9% ετησίως. Παρ'όλα αυτά την τελευταία τετραετία 1995-1999 παρατηρείται σημαντική ετήσια αύξηση του πραγματικού μοναδιαίου κόστους εργασίας (2.3%), η οποία υποδηλώνει επιδείνωση της ανταγωνιστικότητας και δρά αποτρεπτικά σε νέες επενδύσεις.

Όσον αφορά το εξωτερικό εμπόριο παρατηρείται αύξηση τόσο των εξαγωγών όσο και των εισαγωγών. Οι εισαγωγές του κλάδου, αυξάνουν βραδύτερα της φαινομενικής κατανάλωσης αλλά σαφώς ταχύτερα των εξαγωγών. Συνέπεια των

παραπάνω είναι η άνοδος του εμπορικού ελλείμματος του κλάδου, και η ταυτόχρονη κάμψη των βαθμών εξαγωγικής επίδοσης και εισαγωγικής διεΐσδυσης.

3.4. Κύριοι εξαγωγικοί κλάδοι

Στηριζόμενοι στην υπόθεση ότι οι επιπτώσεις του ενιαίου νομίσιματος είναι συνάρτηση του ποσοστού του εξωτερικού εμπορίου που διενεργείται μεταξύ της χώρας μας και των άλλων κρατών-μελών της ένωσης, εξετάζονται οι εξαγωγικές επιδόσεις των οκτώ σημαντικότερων –από άποψη εξωτερικού εμπορίου- κλάδων τροφίμων.

Οι κλάδοι αυτοί είναι:

- Φρούτα και καρποί νωπά ή αποξηραμένα
- Φρούτα παρασκευασμένα ή διατηρημένα.
- Έλαια και λίπη φυτικά, σταθερά, μαλακά, ακατέργαστα.
- Λαχανικά παρασκευασμένα ή διατηρημένα.
- Ψάρια νωπά ή κατεψυγμένα.
- Ποτά αλκοολούχα.
- Τυριά και πηγμένο γάλα για τυρί.
- Λαχανικά νωπά, κατεψυγμένα κ.λ.π.

Οι κλάδοι αυτοί κατείχαν τα σημαντικότερα μερίδια στις εξαγωγές τροφίμων οι οποίες για τα έτη 1999 και 2000 διαμορφώθηκαν ως εξής:

Πίνακας 1

ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΚΛΑΔΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ 1999

ΚΛΑΔΟΣ	ΕΞΑΓΩΓΕΣ(χιλ.δρχ)	%ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ
Έλαια & λίπη	144.000.175	21,05
Φρούτα & καρποί νωπά	130.965.290	19,15
Λαχανικά παρασ/μένα	72.557.241	10,6
Φρούτα παρασ/μένα	70.798.889	10,35
Ψάρια νωπά ή κατ/να	64.561.252	9,44
Ποτά αλκοολούχα	32.676.911	4,77
Λαχανικά νωπά, κατ/να	30.216.958	4,42

Τυριά	26.655.414	3,89
-------	------------	------

Πηγή : Ο.Π.Ε

Πίνακας 2

ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΚΛΑΔΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ 2000

ΚΛΑΔΟΣ	ΕΞΑΓΩΓΕΣ(χιλ.δρχ)	%ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ
Φρούτα & καρποί νωπά	158.789.893	22,7
Φρούτα παρασ/μένα	97.694.698	13,97
Ελαια & λίπη	84.815.409	12,12
Λαχανικά παρασ/μένα	73.167.913	10,46
Ψάρια νωπά ή κατ/να	69.048.848	9,87
Ποτά αλκοολούχα	36.568.020	5,23
Τυριά	29.858.806	4,27
Λαχανικά νωπά, κατ/να	29.680.646	4,24

Πηγή : Ο.Π.Ε

Όπως φαίνεται από τους παραπάνω πίνακες, και σε σύνολο 38 εξαγωγικών κλάδων τροφίμων (με βάση τα στοιχεία του Ο.Π.Ε), οι παραπάνω οκτώ αποτελούν και για τα δύο έτη, τους κλάδους που εμφανίζουν τη μεγαλύτερη εξαγωγική δραστηριότητα. Οι εξαγωγές των παραπάνω κλάδων αποτελούν το 82,86% του συνόλου των εξαγωγών τροφίμων το έτος 2000, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για το 1999 είναι 83,67%.

Επίσης, μεταξύ των δύο ετών παρατηρούμε διαφορά στην κατάταξή τους. Έτσι, ενώ πρώτος κλάδος στις εξαγωγές τροφίμων το 1999 είναι τα λίπη και έλαια, την επόμενη χρονιά, την πρώτη θέση κατέχουν τα φρούτα και οι καρποί και τα έλαια και λίπη βρίσκονται στην τρίτη θέση, καθώς σημείωσαν σημαντική μείωση της εξαγωγικής δραστηριότητας το 2000. Επίσης ο κλάδος των τυριών από την όγδοη θέση το 1999, το 2000 καταλαμβάνει την έβδομη θέση στον πίνακα κατάταξης.

Στο επόμενο κεφάλαιο παρουσιάζεται αναλυτικά για τους οκτώ προαναφερθέντες κλάδους η εξέλιξη των πραγματοποιούμενων εξαγωγών, αλλά και των εισαγωγών τους, σε μια απόπειρα διερεύνησης των τάσεων και των προοπτικών τους, μπροστά στην πρόκληση της εισαγωγής του ενιαίου νομίσματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΕΞΑΓΩΓΩΝ

4.1. Φρούτα και καρποί νωπά & αποξηραμένα

Ο κλάδος των φρούτων και καρπών αποτέλεσε το 2000 τον κύριο εξαγωγικό κλάδο των τροφίμων, πραγματοποιώντας εξαγωγές που αντιστοιχούν στο 22,7% των εξαγωγών τροφίμων και στο 4,04% των συνολικών εξαγωγών της χώρας.

Οι εξαγωγές (σε τρέχουσες τιμές) του σημαντικότερου εξαγωγικού κλάδου και οι μεταβολές τους για την περίοδο 1990-2000 εμφανίζονται στον πίνακα 3.

Πίνακας 3

ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΝΩΠΩΝ ΦΡΟΥΤΩΝ & ΚΑΡΠΩΝ 1990-2000

Έτος	Εξαγωγές (χιλ.δρχ)	Μεταβολή %
1990	47.629.368	0,0
1991	91.340.129	91,77
1992	93.404.854	2,26
1993	85.670.296	-8,28
1994	111.923.829	30,64
1995	111.857.527	-0,05
1996	109.414.349	-2,18
1997	119.225.768	8,97
1998	145.218287	21,8
1999	130.965.290	-8,29
2000	158.789.893	21,25

Πηγή : Ο.Π.Ε

Όπως φαίνεται στον παραπάνω πίνακα, κατά την τελευταία δεκαετία οι εξαγωγές σε φρούτα αυξήθηκαν σημαντικά (μέση ετήσια μεταβολή 15,79%). Συγκεκριμένα, ενώ το 1990 η αξία των εξαγωγών ανερχόταν σε 47,629 δις δρχ, το 2000 οι εξαγωγές φρούτων ανήλθαν σε 158,789 δις, που σημαίνει ότι μέσα σε 10 χρόνια υπερτριπλασιάστηκαν. Οι μεγαλύτερες ετήσιες αυξήσεις παρατηρούνται το 1991 (αύξηση 91,77% σε σχέση με το 1990), το 1994 (αύξηση 30,64% σε σχέση με το 1993), το 1998 (αύξηση 21,8% σε σχέση με το 1997), και το 2000 (αύξηση 21,25% σε σχέση με το 1999). Μείωση της εξαγωγικής δραστηριότητας του κλάδου παρατηρείται κυρίως το 1993 και το 1999.

Για την ίδια χρονική περίοδο εμφανίζονται στον πίνακα 4 οι εισαγωγές της χώρας (σε τρέχουσες τιμές).

Πίνακας 4

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΝΩΠΩΝ ΦΡΟΥΤΩΝ & ΚΑΡΠΩΝ 1990-2000

Έτος	Εισαγωγές (χιλ.δρχ)	Μεταβολή %
1990	9.793.672	0,0
1991	11.565.909	18,1
1992	16. 944.482	46,5
1993	16.428.523	-3,04
1994	28.751.224	75,01
1995	34.673.960	20,59
1996	41.418.872	19,45
1997	47.260.943	14,10
1998	51.287.752	8,52
1999	48.647.140	-5,15
2000	46.225.881	-4,98

Πηγή : Ο.Π.Ε

Όπως φαίνεται από τον παραπάνω πίνακα και οι εισαγωγές του κλάδου των φρούτων ακολουθούν την τελευταία δεκαετία ανοδική πορεία. Με βάση τα παραπάνω

στοιχεία, η μέση ετήσια αύξηση των εισαγωγών κατά την περίοδο 1990-2000, είναι 18,91%, κι έτσι οι εισαγωγές του κλάδου αυξάνουν ταχύτερα από τις εξαγωγές. Παρά ταύτα το εμπορικό ισοζύγιο της χώρας για τα φρούτα είναι κατά παράδοση πλεονασματικό.

Η σημαντικότερη ετήσια αύξηση των εισαγωγών παρατηρείται το 1994 (75%). Έκτοτε οι εισαγωγές ακολουθούν μία σταθερά ανοδική πορεία έως το 1998, παρουσιάζοντας σημαντικές αυξήσεις σε ετήσια βάση. Τα δύο τελευταία έτη η ανοδική τους πορεία διακόπτεται, σημειώνοντας μείωση στις εισαγωγές .

4.2. Φρούτα παρασκευασμένα ή διατηρημένα

Ο δεύτερος σημαντικότερος εξαγωγικός κλάδος των τροφίμων είναι ο κλάδος των παρασκευασμένων ή διατηρημένων φρούτων. Κατά το έτος 2000, η εξαγωγική δραστηριότητα του κλάδου αντιστοιχεί στο 13,97% των εξαγωγών τροφίμων και στο 2,49% των συνολικών εξαγωγών της χώρας.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι εξαγωγές του κλάδου (σε τρέχουσες τιμές) για την περίοδο 1990-2000.

Πίνακας 5

ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΕΝΩΝ ΦΡΟΥΤΩΝ 1990-2000

Έτος	Εξαγωγές (χιλ.δρχ)	Μεταβολή %
1990	42.744.637	0,0
1991	54.789.175	28,09
1992	71.334.325	30,20
1993	70.776.804	-0,78
1994	72.578.445	2,55
1995	85.622.273	17,97
1996	78.922.836	-7,82
1997	75.254.219	-4,65
1998	94.046.601	24,97
1999	70.798.889	-24,72
2000	97.694.698	37,98

Πηγή : Ο.Π.Ε.

Παρατηρώντας την πορεία των εξαγωγών τα τελευταία 10 χρόνια, διακρίνουμε σημαντικές διακυμάνσεις στους ετήσιους ρυθμούς μεταβολής. Παρά ταύτα, οι εξαγωγές το 2000 ανήλθαν σε 97,695 δις δρχ, ενώ το 1990 ήταν μόλις 42,745 δις, που σημαίνει ότι σε μία δεκαετία η αξία των εξαγωγών του κλάδου υπερδιπλασιάστηκε. Η μέση ετήσια μεταβολή για τα έτη 1990-2000 υπολογίζεται σε 10.38%, ενώ η σημαντικότερη αύξηση παρατηρείται το 2000 (αύξηση 37,98% σε σχέση με το 1999).

Στον πίνακα 6 παρουσιάζονται οι εισαγωγές παρασκευασμένων ή διατηρημένων φρούτων για την ίδια περίοδο.

Πίνακας 6

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΕΝΩΝ ΦΡΟΥΤΩΝ 1990-2000

Έτος	Εισαγωγές (χιλ.δρχ)	Μεταβολή %
1990	2.703.154	0,0
1991	3.691.999	36,58
1992	3.966.362	7,43
1993	3.775.155	-4,82
1994	4.422.364	17,14
1995	5.058.784	14,39
1996	5.463.546	8,0
1997	6.720.216	23,0
1998	8.801.685	30,97
1999	7.619.660	-13,43
2000	8.809.312	15,61

Πηγή : Ο.Π.Ε.

Η αξία των εισαγωγών του κλάδου, όπως παρατηρούμε στον παραπάνω πίνακα, παρουσιάζει κυρίως ανοδική πορεία με εξαίρεση τα έτη 1993 και 1999. Η μέση ετήσια μεταβολή για την περίοδο 1990-2000, υπολογίζεται σε 13,49%. Έτσι, όπως

και στον προηγούμενο κλάδο, η μέση ετήσια μεταβολή για τις εισαγωγές είναι μεγαλύτερη της αντίστοιχης των εξαγωγών. Το εμπορικό ισοζύγιο της χώρας, είναι επίσης πλεονασματικό.

4.3. Λίπη και έλαια

Ο κλάδος των ελαίων και λιπών είναι για το έτος 2000 ο τρίτος κυριότερος εξαγωγικός κλάδος τροφίμων, πραγματοποιώντας εξαγωγές που αντιστοιχούν στο 12,12% των εξαγωγών τροφίμων και στο 2,16% των συνολικών εξαγωγών της χώρας.

Οι εξαγωγές του κλάδου των ελαίων και λιπών (σε τρέχουσες τιμές) για την περίοδο 1990-2000 εμφανίζονται στον παρακάτω πίνακα :

Πίνακας 7

ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΕΛΑΙΩΝ & ΛΙΠΩΝ 1990-2000

Έτος	Εξαγωγές (χιλ.δρχ)	Μεταβολή %
1990	47.629.368	0.0
1991	40.370.136	-15,25
1992	104.873.917	159,78
1993	68.966.031	-34,24
1994	83.402.514	20,93
1995	139.744.837	67,55
1996	170.757.035	22.19
1997	109.803.493	-35.70
1998	103.910.381	-5.37
1999	144.000.175	38.58
2000	84.815.409	-41,1

Πηγή : Ο.Π.Ε.

Όπως διαπιστώνουμε από τον παραπάνω πίνακα, μέσα στην τελευταία δεκαετία ο κλάδος των ελαίων και λιπών εμφανίζει πολύ μεγάλες αυξομειώσεις. Συγκεκριμένα,

ενώ το έτος 1991 εμφανίζει μείωση της εξαγωγικής δραστηριότητας, τα επόμενα έτος παρουσίασε αύξηση 159%. Το 1996 η αξία των εξαγωγών του κλάδου έφτασε τα 170,757 δις δρχ, στη συνέχεια όμως παρατηρείται κάμψη, με εξαίρεση το 1999. Το 2000 οι εξαγωγές ανήλθαν μόλις σε 84,815 δις δρχ. Έτσι, ο κλάδος δεν διατήρησε την πρώτη θέση που κατείχε το 1999 μεταξύ των κυριότερων εξαγωγικών κλάδων τροφίμων. Με βάση τα παραπάνω στοιχεία, η μέση ετήσια μεταβολή της αξίας των εξαγωγών ελαίων και λιπών για την περίοδο 1990-2000, υπολογίζεται σε 17,74%.

Για τα ίδια έτη, στον παρακάτω πίνακα εμφανίζονται οι εισαγωγές της χώρας σε λίπη και έλαια.

Πίνακας 8

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΕΛΑΙΩΝ & ΛΙΠΩΝ 1990-2000

Έτος	Εισαγωγές (χιλ.δρχ)	Μεταβολή %
1990	9.155.008	0,0
1991	30.435.037	233,44
1992	9.624.906	-231,62
1993	7.523.589	-21,83
1994	15.924.326	111,65
1995	14.261.239	-10,44
1996	16.316.995	14,41
1997	16.746.879	2,63
1998	19.664.794	17,42
1999	14.474.341	-26,39
2000	8.833.545	-38,97

Πηγή : Ο.Π.Ε

Όπως διαπιστώνουμε, η αξία των εισαγωγών είναι πολύ μικρότερη των εξαγωγών του κλάδου, ενώ από έτος σε έτος παρατηρούνται επίσης πολύ μεγάλες διακυμάνσεις. Οι εισαγωγές παρουσιάζουν σημαντική αύξηση το 1991, η οποία δεν διατηρείται το 1992. Σημαντική άνοδος παρατηρείται επίσης το 1994. Το 1998 οι εισαγωγές παρουσιάζουν αύξηση της τάξης του 17,42%, ενώ τα επόμενα δύο έτη

σημειώνεται μεγάλη πτώση, και τελικά οι εισαγωγές της χώρας το 2000 ανέρχονται μόλις σε 8,834 δις δρχ.

Η υπολογιζόμενη μέση ετήσια μεταβολή της αξίας των εισαγωγών, για την ίδια περίοδο είναι 5,03%, σαφώς μικρότερη της αντίστοιχης των εξαγωγών, γεγονός ιδιαίτερα ευνοϊκό για το εμπορικό ισοζύγιο του κλάδου, το οποίο ούτως ή άλλως είναι επίσης πλεονασματικό.

4.4. Λαχανικά παρασκευασμένα ή διατηρημένα

Ο τέταρτος σημαντικότερος εξαγωγικός κλάδος τροφίμων με συμμετοχή στις συνολικές εξαγωγές της χώρας κατά 1,86% για το 2000, είναι ο κλάδος των παρασκευασμένων ή διατηρημένων λαχανικών.

Οι εξαγωγές του κλάδου (σε τρέχουσες τιμές) για την περίοδο 1990-2000 και οι ετήσιες μεταβολές τους εμφανίζονται στον πίνακα 9.

Πίνακας 9

ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΕΝΩΝ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ 1990-2000

Έτος	Εξαγωγές (χιλ.δρχ)	Μεταβολή %
1990	49.485.598	0,0
1991	47.263.854	-4,49
1992	54.152.492	14,75
1993	54.160.079	0,014
1994*		
1995	61.210.766	
1996	65.624.756	7,21
1997	77.981.025	18,83
1998	96.433.586	23,66
1999	72.557.241	-24,76
2000	73.167.913	0,84

Πηγή : Ο.Π.Ε.

* δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία

Με βάση τα στοιχεία του Ο.Π.Ε. ο κλάδος εμφανίζει αύξηση στις εξαγωγές το έτος 1992. Το 1993 η αξία των εξαγωγών παραμένει ουσιαστικά σταθερή. Από το 1995 έως το 1998, παρατηρείται μία σταθερά ανοδική πορεία, η οποία ανακόπτεται το 1999, οπότε και εμφανίζεται μείωση της τάξης του 24,76%. Τέλος, το 2000 οι εξαγωγές παρασκευασμένων λαχανικών παραμένουν στα επίπεδα του 1999. Με βάση τα παραπάνω στοιχεία η μέση ετήσια μεταβολή της αξίας των εξαγωγών για την περίοδο 1995-2000 υπολογίζεται σε 5,16%.

Οι εισαγωγές του κλάδου και οι μεταβολές τους για την ίδια περίοδο εμφανίζονται στον πίνακα 10.

Πίνακας 10

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΕΝΩΝ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ 1990-2000

Έτος	Εισαγωγές (χιλ.δρχ)	Μεταβολή %
1990	6.741.179	0,0
1991	8.160.765	21,06
1992	9.072.989	11,18
1993	10.113.698	11,47
1994	14.080.567	39,22
1995	15.912.096	13,01
1996	14.524.991	-8,72
1997	15.524.991	7,49
1998	19.762.591	26,57
1999	19.122.584	-3,44
2000	18.899.389	-1,17

Πηγή : Ο.Π.Ε.

Όπως φαίνεται στον παραπάνω πίνακα, οι εισαγωγές του κλάδου ακολουθούν σταθερά ανοδική πορεία έως το 1996, οπότε και σημειώνουν πτώση της τάξης του 8,72%. Στη συνέχεια, και για τα επόμενα δύο έτη επίσης αυξάνουν. Το 1999 και το 2000 εμφανίζουν μείωση της τάξης του 3,44% και του 1,17% αντίστοιχα. Παρά ταύτα, οι εισαγωγές της χώρας σε παρασκευασμένα λαχανικά, κατά την τελευταία

δεκαετία σχεδόν τριπλασιάστηκαν. Η μέση ετήσια μεταβολή της αξίας των εισαγωγών είναι 11,67%, σημαντικά υψηλότερη της αντίστοιχης των εξαγωγών. Το εμπορικό ισοζύγιο της χώρας είναι και για αυτόν τον κλάδο θετικό.

4.5. Ψάρια νωπά ή κατεψυγμένα

Ο επόμενος σημαντικότερος κλάδος των τροφίμων από άποψη εξαγωγικής δραστηριότητας, είναι ο κλάδος των ψαριών. Το 2000 οι εξαγωγές του κλάδου αντιστοιχούν στο 9,87% των εξαγωγών τροφίμων και στο 1,76% του συνόλου των εξαγωγών της χώρας.

Οι εξαγωγές του κλάδου (σε τρέχουσες τιμές) και οι ετήσιες μεταβολές τους κατά την περίοδο 1990-2000, εμφανίζονται στον πίνακα 11.

Πίνακας 11

ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΝΩΠΩΝ Η΄ΚΑΤΕΨΥΓΜΕΝΩΝ ΨΑΡΙΩΝ 1990-2000

Έτος	Εξαγωγές (χιλ.δρχ)	Μεταβολή %
1990	3.884.685	0,0
1991	6.526.445	68,0
1992	10.292.715	57,71
1993	16.676.962	62,03
1994	25.482.465	52,80
1995	27.196.335	6,73
1996	29.236.186	7,50
1997	47.503.124	62,48
1998	58.959.392	24,12
1999	64.561.252	9,50
2000	69.048.848	6,95

Πηγή : Ο.Π.Ε

Όπως φαίνεται από τον παραπάνω πίνακα ο κλάδος των ψαριών αποτελεί έναν δυναμικά εξελισσόμενο από άποψη εξαγωγών, κλάδο των τροφίμων. Επιδεικνύει καλπάζουσα ανοδική πορεία μέχρι το 1994, ενώ τα επόμενα δύο έτη ο ρυθμός αύξησης των εξαγωγών του κλάδου μετριάζεται. Το 1997 εμφανίζει επίσης πολύ μεγάλη αύξηση στην αξία των εξαγωγών, η οποία δείχνει να επιβραδύνεται σταδιακά τα επόμενα τρία έτη.

Η μέση ετήσια μεταβολή της αξίας των εξαγωγών κατά την περίοδο 1990-2000, είναι 35,78%, γεγονός που τον καθιστά τον πλέον ταχέως αναπτυσσόμενο κλάδο των τροφίμων.

Στον πίνακα 12 εμφανίζονται για την ίδια περίοδο οι εισαγωγές του κλάδου καθώς και οι ετήσιες μεταβολές τους.

Πίνακας 12

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΝΩΠΙΩΝ Η΄ΚΑΤΕΨΥΓΜΕΝΩΝ ΨΑΡΙΩΝ 1990-2000

Έτος	Εισαγωγές (χιλ.δρχ)	Μεταβολή %
1990	11.086.891	0,0
1991	11.589.244	4,53
1992	11.581.284	-0,07
1993	10.695.647	-7,65
1994	12.228.113	14,33
1995	17.621.031	44,10
1996	26.150.382	48,40
1997	33.220.165	27,04
1998	35.909.663	8,10
1999	34.451.397	-4,06
2000	38.324.567	11,24

Πηγή : Ο.Π.Ε.

Όπως παρατηρούμε από τους παραπάνω πίνακες, το εμπορικό ισοζύγιο του κλάδου από το 1993 και μετά είναι θετικό. Οι σημαντικότερες αυξήσεις στην αξία των εισαγωγών του κλάδου παρατηρούνται από το 1994 και μετά, με εξαίρεση το

1999, οπότε και σημειώνουν μείωση, και ανακάμπτουν πάλι το 2000. Η μέση ετήσια μεταβολή στην αξία των εισαγωγών του κλάδου για την περίοδο 1990-2000 είναι 14,6%, σημαντικά μικρότερη της αντίστοιχης των εξαγωγών, δηλαδή οι εξαγωγές αυξάνουν ταχύτερα των εισαγωγών.

4.6. Ποτά αλκοολούχα

Ο έκτος σημαντικότερος εξαγωγικός κλάδος τροφίμων είναι ο κλάδος των αλκοολούχων ποτών. Το 2000 οι πραγματοποιούμενες εξαγωγές του κλάδου αντιστοιχούν στο 5,23% των εξαγωγών τροφίμων και στο 0,93% των συνολικών εξαγωγών της χώρας.

Στον πίνακα 13 εμφανίζονται οι εξαγωγές του κλάδου και οι μεταβολές τους ετησίως κατά την περίοδο 1990-2000.

Πίνακας 13

ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΑΛΚΟΟΛΟΥΧΩΝ ΠΟΤΩΝ 1990-2000

Έτος	Εξαγωγές (χιλ.δρχ)	Μεταβολή %
1990	16.029.804	0,0
1991	16.227.545	1,23
1992	24.954.149	53,78
1993	25.168.808	0,86
1994	33.538.226	33,25
1995	44.221.759	31,85
1996	43.458.038	-1,73
1997	39.412.610	-9,31
1998	40.477.185	2,70
1999	32.676.911	-19,27
2000	36.568.020	11,91

Πηγή : Ο.Π.Ε.

Όπως παρατηρούμε, με βάση τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα οι εξαγωγές του κλάδου σταθερά αυξάνουν έως το 1996, παρουσιάζοντας τις μεγαλύτερες ετήσιες αυξήσεις το 1992, το 1994 και το 1995. Από το 1996 και μετά οι εξαγωγές μειώνονται, με εξαίρεση το 1998 οπότε και παρατηρείται μικρή άνοδος, και το 2000 οπότε και σημειώνουν άνοδο της τάξης του 11,91%. Η μέση ετήσια μεταβολή της αξίας των εξαγωγών του κλάδου κατά την τελευταία δεκαετία είναι 10,53%.

Στον πίνακα 14 εμφανίζονται οι εισαγωγές της χώρας σε αλκοολούχα ποτά και οι μεταβολές τους ετησίως για την ίδια περίοδο.

Πίνακας 14

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΑΛΚΟΟΛΟΥΧΩΝ ΠΟΤΩΝ 1990-2000

Έτος	Εισαγωγές (χιλ.δρχ)	Μεταβολή %
1990	29.826.076	0,0
1991	37.596.007	26,05
1992	47.854.394	27,29
1993	58.875.929	23,03
1994	52.401.613	-14,5
1995	61.290.090	16,96
1996	59.241.286	-3,34
1997	70.522.959	19,04
1998	81.134.185	15,05
1999	74.464.135	-8,22
2000	86.374.089	15,99

Πηγή : Ο.Π.Ε.

Όσον αφορά την εξέλιξη των εισαγωγών του κλάδου των αλκοολούχων ποτών, παρατηρούμε ότι οι εισαγωγές μέσα σε μία δεκαετία σχεδόν τριπλασιάστηκαν. Οι σημαντικότερες ετήσιες αυξήσεις παρατηρούνται έως το 1993. Από το 1994 και μετά οι εισαγωγές του κλάδου εμφανίζουν ετήσιες αυξομειώσεις, αλλά οι ετήσιες αυξήσεις είναι σε όλες τις περιπτώσεις μεγαλύτερες από τις μειώσεις. Η μέση ετήσια αύξηση της αξίας των εξαγωγών για την περίοδο 1999-2000, υπολογίζεται σε 11,73% και

είναι και για αυτό τον κλάδο υψηλότερη της αντίστοιχης των εξαγωγών. Το εμπορικό ισογύγιο της χώρας για τον κλάδο των αλκοολούχων ποτών είναι σταθερά ελλειματικό.

4.7. Τυριά και πηγμένο γάλα για τυρί

Ο κλάδος των τυριών αποτελεί για το έτος 2000, τον έβδομο σημαντικότερο εξαγωγικό κλάδο των τροφίμων, με εξαγωγές που αντιστοιχούν στο 4,24% των εξαγωγών τροφίμων και στο 0,76% των συνολικών εξαγωγών της χώρας.

Η πορεία των εξαγωγών του κλάδου και οι ετήσιες μεταβολές τους παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 15

ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΤΥΡΙΩΝ 1990-2000

Έτος	Εξαγωγές (χιλ.δρχ)	Μεταβολή %
1990	7.778.125	0,0
1991	9.990.460	28,44
1992	12.233.755	22,45
1993	13.846.312	13,18
1994	19.139.226	38,23
1995	21.527.422	12,48
1996	20.406.790	-5,21
1997	22.475.071	10,14
1998	28.398.445	26,36
1999	26.655.414	-6,14
2000	29.858.806	12,02

Πηγή : Ο.Π.Ε.

Όπως φαίνεται από των παραπάνω πίνακα, μέσα σε μία 10ετία οι πραγματοποιούμενες εξαγωγές του κλάδου των τυριών τριπλασιάστηκαν. Με

εξαίρεση τα έτη 1996 και 1999, όλες τις άλλες χρονιές παρατηρείται αύξηση στην αξία των εξαγωγών του κλάδου. Το μεγαλύτερο ποσοστό αύξησης εμφανίζεται το 1994 (38,23%), ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό μείωσης του κλάδου σημειώνεται το 1999 (6,14%). Η μέση ετήσια μεταβολή της αξίας των εξαγωγών υπολογίζεται 15,2%.

Αντίστοιχα με τις εξαγωγές στον παρακάτω πίνακα, εμφανίζονται για την ίδια περίοδο οι εισαγωγές του κλάδου και οι μεταβολές τους.

Πίνακας 16

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΤΥΡΙΩΝ 1990-2000

Έτος	Εισαγωγές (χιλ.δρχ)	Μεταβολή %
1990	30.666.040	0,0
1991	40.822.995	33,12
1992	46.810.947	14,67
1993	57.959.248	23,82
1994	67.423.239	16,33
1995	66.253.226	-1,74
1996	56.596.022	-17,79
1997	70.841.991	10,37
1998	80.596.703	5,10
1999	65.336.652	-21,62
2000	74.905.496	14,65

Πηγή : Ο.Π.Ε.

Όπως παρατηρούμε από τον παραπάνω πίνακα, οι εισαγωγές σε τυριά, εμφανίζουν αύξηση έως το 1994. Από τότε και μετά, παρουσιάζουν ετήσιες μειώσεις τα ποσοστά των οποίων είναι υψηλότερα από τις αντίστοιχες αυξήσεις, όποτε αυτές παρατηρούνται. Μπορούμε λοιπόν να πούμε ότι η αύξηση των εισαγωγών μας σε τυριά από έτος σε έτος επιβραδύνεται. Η μέση ετήσια μεταβολή της αξίας των εισαγωγών για τα έτη 1999-2000, υπολογίζεται σε 7,7% και είναι σημαντικά χαμηλότερη της αντίστοιχης των εξαγωγών, γεγονός που σημαίνει ότι οι εξαγωγές

της χώρας αυξάνουν ταχύτερα από τις εισαγωγές. Το εμπορικό ισοζύγιο του κλάδου όμως είναι ακόμα ελλειμματικό.

4.8 Λαχανικά νωπά –κατεψυγμένα

Ο τελευταίος κλάδος για τον οποίο παραθέτονται στοιχεία είναι ο κλάδος των νωπών και κατεψυγμένων λαχανικών. Ο εν λόγω κλάδος το 2000 πραγματοποίησε εξαγωγές οι οποίες αντιστοιχούν στο 4,24% των εξαγωγών τροφίμων και στο 0,75% των συνολικών εξαγωγών της χώρας.

Πίνακας 17

ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΝΩΠΩΝ- ΚΑΤΕΨΥΓΜΕΝΩΝ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ 1990-2000

Έτος	Εξαγωγές (χιλ.δρχ)	Μεταβολή %
1990	16.055.791	0,0
1991	19.082.288	18,85
1992	16.075.239	15,76
1993	16.083.187	0,05
1994	61.803.218	284,27
1995	29.868.293	-51,67
1996	29.147.773	-2,41
1997	28.812.868	-1,15
1998	36.963.498	28,29
1999	30.216.958	-18,25
2000	29.680.646	-1,78

Πηγή : Ο.Π.Ε.

Όπως παρατηρούμε στον πίνακα 17, οι εξαγωγές του κλάδου των λαχανικών εμφανίζουν από έτος σε έτος σημαντικές διακυμάνσεις. Από το 1990 έως το 1994 οι εξαγωγές αυξάνουν μεν, αλλά με ρυθμό που από έτος σε έτος βαίνει μειούμενος. Το 1994 δε, οι εξαγωγές εμφανίζουν εντυπωσιακή αύξηση (284,27%), η οποία όμως δεν διατηρείται το 1995, ούτε και τα επόμενα έτη, με εξαίρεση το 1998, οπότε και εμφανίζεται αύξηση στις εξαγωγές του κλάδου της τάξης του 28,29%. Τα επόμενα

δύο έτη οι εξαγωγές πάλι μειώνονται. Η υπολογιζόμενη μέση ετήσια αύξηση της αξίας των εξαγωγών είναι 27,2%.

Στον πίνακα 18 παρουσιάζονται οι εισαγωγές της χώρας για την ίδια περίοδο, και οι ετήσιες μεταβολές τους.

Πίνακας 18

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΝΩΠΩΝ- ΚΑΤΕΨΥΓΜΕΝΩΝ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ 1990-2000

Έτος	Εισαγωγές (χιλ.δρχ)	Μεταβολή %
1990	10.402.289	0,0
1991	18.782.746	80,56
1992	14.536.770	-22,6
1993	13.754.270	-5,38
1994	21.495.489	56,28
1995	26.525.034	23,40
1996	26.676.647	-0,57
1997	28.716.929	7,69
1998	32.651.065	13,66
1999	35.062.349	7,39
2000	31.411.942	-10,41

Πηγή : Ο.Π.Ε.

Παρατηρώντας τις εισαγωγές του κλάδου διαπιστώνουμε ότι μέσα σε 10 χρόνια τριπλασιάστηκαν σε αξία. Επίσης, ενώ το εμπορικό ισοζύγιο της χώρας για τον κλάδο των λαχανικών, το 1990 είναι πλεονασματικό, από το 1999 και μετά εμφανίζει έλλειμμα. Η μέση ετήσια μεταβολή της αξίας των εισαγωγών του κλάδου είναι 15%. Οι μεγαλύτερες αυξήσεις στις εισαγωγές παρατηρούνται τα έτη 1991, 1994 και 1995.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΧΩΡΕΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

5.1. Χώρες προορισμού και συναλλαγματικός κίνδυνος

Όπως έχει ήδη αναφερθεί σε προηγούμενο κεφάλαιο, η ένταξη της χώρας στην Ο.Ν.Ε και η κυκλοφορία του ευρώ από 1/01/2002 αναμένεται να επιφέρει σημαντικά οφέλη για την οικονομία και τις επιχειρήσεις. Όσον αφορά τις εξαγωγικές επιχειρήσεις, τα οφέλη αυτά συνδέονται κυρίως με τη μείωση του κόστους των εξωτερικών συναλλαγών και τον περιορισμό του συναλλαγματικού κινδύνου, που αναμένεται να οδηγήσουν σε διεύρυνση του εξωτερικού εμπορίου.

Είναι προφανές ότι στην περίπτωση που το εξωτερικό εμπόριο διενεργείται μεταξύ της Ελλάδας και των άλλων 11 χωρών που επίσης μετέχουν στην ευρωζώνη, το κόστος μετατροπής της δραχμής στα 11 νομίσματα αντίστοιχα, εξαλείφεται. Μεγαλύτερο όμως είναι το όφελος, από την εξάλειψη της αβεβαιότητας που απορρέει από τις διακυμάνσεις της ισοτιμίας της δραχμής έναντι των νομισμάτων της ζώνης του ευρώ. Οι διακυμάνσεις αυτές συνεπάγονται επίσης κόστος για τους εξαγωγείς.

Όσον αφορά τις χώρες εκτός της ευρωζώνης, με την προοπτική της διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πολλές άλλες χώρες στην Ανατολική Ευρώπη, στην Βαλκανική και στην Αφρική έχουν ήδη υιοθετήσει ή αναμένεται να υιοθετήσουν το ευρώ ως «νομισματική άγκυρα», δηλαδή ως το νόμισμα αναφοράς της συναλλαγματικής ισοτιμίας του εθνικού τους νομίσματος, επομένως και σε αυτή την περίπτωση ο συναλλαγματικός κίνδυνος περιορίζεται.

Σχετικά με την αβεβαιότητα που συνδέεται με τις διακυμάνσεις της ισοτιμίας της δραχμής και του ευρώ έναντι του δολλαρίου και του γιεν, είναι προφανές ότι η υιοθέτηση του ευρώ από την Ελλάδα δεν την εξαλείφει. Μπορεί όμως να υποστηριχθεί ότι μακροπρόθεσμα την περιορίζει σε σχέση με την αβεβαιότητα που θα αντιμετώπιζαν οι ελληνικές επιχειρήσεις, αν η δραχμή δεν εντασσόταν στην ζώνη ευρώ.

Με βάση όλα τα παραπάνω, η υιοθέτηση του ενιαίου νομίσιματος αναμένεται να έχει θετικές επιδράσεις όσον αφορά τη διεύρυνση των εξαγωγικών δυνατοτήτων των ελληνικών επιχειρήσεων τροφίμων. Σε όλες τις περιπτώσεις ο συναλλαγματικός κίνδυνος περιορίζεται, στην περίπτωση δε της διενέργειας εμπορίου με τις 11 χώρες της ευρωζώνης εξαλείφεται, γεγονός που θα μπορούσε να επιφέρει ακόμα μεγαλύτερη αύξηση των εξαγωγών προς αυτές τις χώρες.

Με βάση λοιπόν το γεγονός ότι τα οφέλη για τις ελληνικές επιχειρήσεις τροφίμων είναι μέγιστα στην περίπτωση που το εμπόριο είναι προσανατολισμένο προς την Ευρωπαϊκή Ένωση, κρίνεται σκόπιμη η διερεύνηση της κατεύθυνσης των εξαγωγών των κυριότερων κλάδων τροφίμων, λίγο πριν την κυκλοφορία του ενιαίου νομίσιματος.

5.2. Χώρες προορισμού των κυριότερων εξαγωγικών κλάδων τροφίμων

Στις επόμενες σελίδες παραθέτονται στοιχεία που αφορούν τις 6 κυριότερες χώρες προορισμού των ελληνικών εξαγωγών τροφίμων για τους υπό εξέταση κυριότερους εξαγωγικούς κλάδους, τις αξίες και τις ποσότητες των εξαγωγών που κατευθύνονται προς τις χώρες αυτές, καθώς και τα ποσοστά των εξαγωγών μας που αυτές απορροφούν για το έτος 2000. Επίσης μελετάται η εξέλιξη των μεριδίων των εξαγωγών που κατευθύνθηκαν στην Ε.Ε. για την περίοδο 1995-2000.

5.2.1 Φρούτα και καρποί, νωπά ή αποξηραμένα

Στον παρακάτω πίνακα εμφανίζονται οι 6 σημαντικότερες αγορές για τις εξαγωγές των ελληνικών φρούτων και καρπών το έτος 2000. Οι αγορές των παρακάτω χωρών απορρόφησαν το 69,19% των συνολικών εξαγωγών του κλάδου.

Πίνακας 20

ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΧΩΡΕΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ ΕΞΑΓΩΓΩΝ

ΦΡΟΥΤΩΝ & ΚΑΡΠΩΝ

Χώρα	Ποσότητα	Αξία	Ποσοστό%
Κάτω	33.895	27.779.9516	17,50
Γερμανία	98.179	24.660.962	15,52

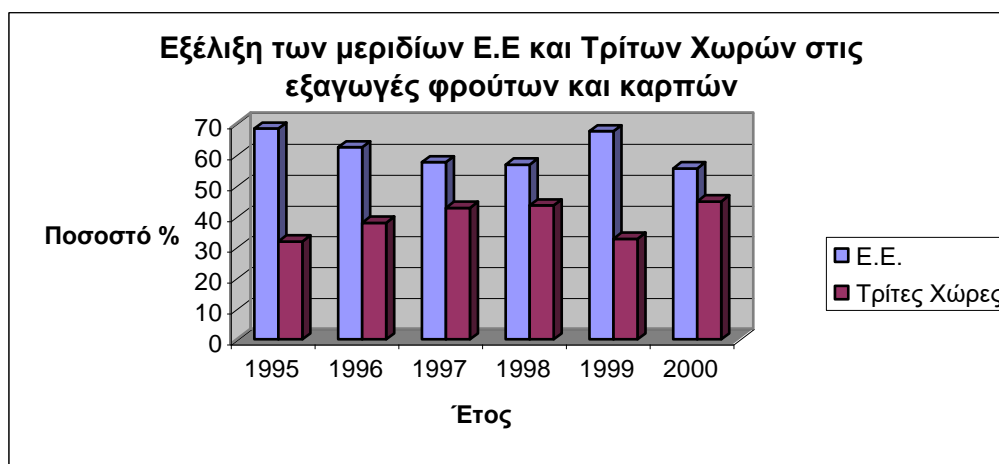
Ην.Βασίλειο	44.918	22.378.601	14,09
Πολωνία	79.307	21.358.895	13,45
Ιταλία	73.775	6.981.254	4,39
Βουλγαρία	61.687	6.732.220	4,24

Πηγή : Ε.Σ.Υ.Ε

Όπως παρατηρούμε, την πρώτη θέση κατέχουν οι Κάτω Χώρες, οι οποίες απορρόφησαν το μεγαλύτερο ποσοστό των εξαγωγών του κλάδου 17,5%. Ακολουθούν με επίσης σημαντικά ποσοστά η Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Πολωνία, ενώ στις δύο τελευταίες θέσεις βρίσκονται η Ιταλία και η Βουλγαρία. Μπορούμε λοιπόν να πούμε πως το μεγαλύτερο μέρος των εξαγωγών φρούτων και καρπών κατευθύνεται προς χώρες της Ε.Ε.

Στο παρακάτω διάγραμμα εμφανίζεται η εξέλιξη των μεριδίων της Ε.Ε και των τρίτων Χωρών στις εξαγωγές του κλάδου για τα έτη 1995-2000.

Διάγραμμα 1

Παρατηρούμε μία μείωση του ποσοστού των εξαγωγών του κλάδου που κατευθύνονται προς τις χώρες μέλη της Ε.Ε από το 1995 και μετά. Το 1999 ανακάμπτουν προσωρινά, αλλά το 2000 μειώνονται και πάλι. Κατά μέσο όρο το ποσοστό μείωσης του μεριδίου της Ε.Ε είναι -2,59% ετησίως.

5.2.2 Φρούτα παρασκευασμένα ή διατηρημένα

Όπως έχει ήδη ειπωθεί ο κλάδος των παρασκευασμένων ή διατηρημένων φρούτων αποτέλεσε τον δεύτερο σημαντικότερο εξαγωγικό κλάδο των τροφίμων για το έτος 2000. Στον πίνακα 21 εμφανίζονται οι 6 κυριότερες χώρες προορισμού των εξαγωγών του κλάδου.

Πίνακας 21

ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΧΩΡΕΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΕΝΩΝ ΦΡΟΥΤΩΝ

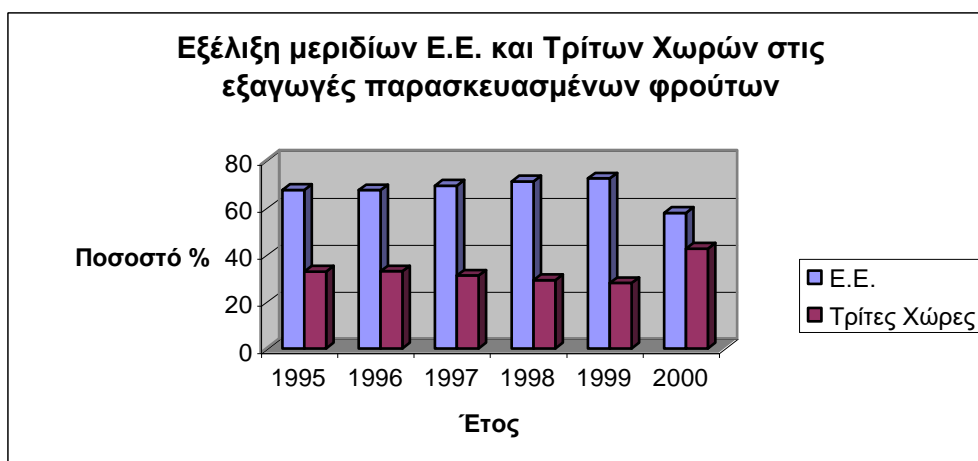
Χώρα	Ποσότητα	Αξία	Ποσοστό%
Γερμανία	99.277	20.558.268	21,04
Ην.Βασίλειο	42.799	12.242.604	12,53
Καναδάς	37.922	7.435.131	7,61
Ιταλία	37.140	6.169.637	6,31
Γαλλία	27.118	5.251.138	5,37
Κάτω	13.788	4.872.267	4,99

Πηγή : Ε.Σ.Υ.Ε

Παρατηρούμε ότι, με μόνη εξαίρεση τον Καναδά ο οποίος απορρόφησε το 7,61% των εξαγωγών του κλάδου το 2000, όλες οι άλλες χώρες που κατέχουν τις πρώτες θέσεις προορισμού των εξαγωγών, είναι ευρωπαϊκές. Το μεγαλύτερο μερίδιο των εξαγωγών (21,04%) κατευθύνθηκε το 2000 προς τη Γερμανία, η οποία ανέκαθεν αποτελεί τον σημαντικότερο εμπορικό εταίρο της Ελλάδας. Με επίσης σημαντικό μερίδιο ακολουθεί το Ηνωμένο Βασίλειο, ενώ στις τρεις τελευταίες θέσεις και με μικρότερα ποσοστά συναντάμε την Ιταλία τη Γαλλία και τις Κάτω Χώρες

Όπως και για τον προηγούμενο κλάδο, στο διάγραμμα 2 εμφανίζεται η εξέλιξη των μεριδίων της Ε.Ε και των Τρίτων Χωρών στις εξαγωγές του κλάδου για την περίοδο 1995-2000.

Διάγραμμα 2

Με βάση τα στοιχεία της Ε.Σ.Υ.Ε για την περίοδο 1995-2000, το 67,4% κατά μέσο όρο των εξαγωγών του κλάδου ετησίως, κατευθύνεται προς την Ε.Ε. Από το διάγραμμα 2, βλέπουμε ότι το μερίδιο της Ε.Ε στις εξαγωγές του κλάδου εμφανίζει ελαφριά άνοδο τα έτη 1997-1999. Το 2000 όμως η τάση αυτή ανατρέπεται, καθώς οι εξαγωγές με προορισμό την Ε.Ε ως ποσοστό του συνόλου των εξαγωγών του κλάδου, εμφανίζουν μείωση κατά 14,6 ποσοστιαίες μονάδες. Το μερίδιο της Ε.Ε εμφανίζει μέση μείωση -1,97% ετησίως.

5.2.3 Έλαια και λίπη φυτικά, σταθερά, ‘μαλακά’, ακατέργαστα κλπ.

Οι κυριότερες χώρες προορισμού των εξαγωγών ελαίων και λιπών για το έτος 2000 εμφανίζονται παρακάτω, στον πίνακα 22. Οι κάτωθι χώρες απορρόφησαν το 86,6% του συνόλου των εξαγωγών του κλάδου.

Πίνακας 22

ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΧΩΡΕΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΕΛΑΙΩΝ & ΛΙΠΩΝ

Χώρα	Ποσότητα	Αξία	Ποσοστό%
Ιταλία	103.969	63.079.070	74,37
ΗΠΑ	3.979	3.302.814	3,89
Ισπανία	10.801	2.413.048	2,85

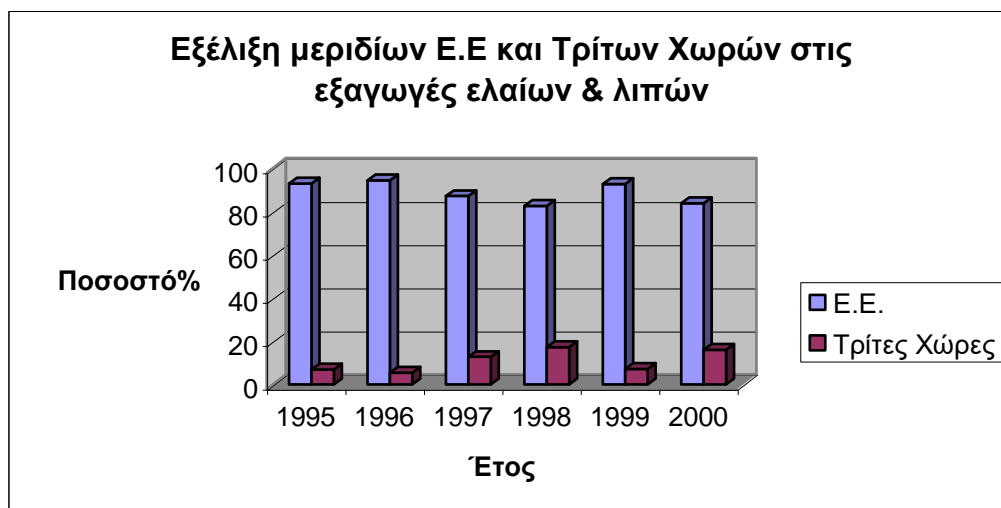
Ην.Βασίλειο	4.319	1.927.086	2,27
Αυστραλία	1.671	1.508.173	1,78
Καναδάς	1.342	1.217.695	1,44

Πηγή : Ε.Σ.Υ.Ε

Παρατηρούμε ότι η συντριπτική πλειοψηφία των ελληνικών εξαγωγών ελαίων και λιπών κατευθύνθηκε προς την Ιταλία (74,37%). Οι υπόλοιπες χώρες που ακολουθούν κατέχουν πολύ μικρότερα μερίδια. Εκτός από τις ευρωπαϊκές χώρες, στις πρώτες θέσεις προορισμού συναντάμε επίσης τις Η.Π.Α, την Αυστραλία και τον Καναδά.

Όπως φυσικά προκύπτει από το τεράστιο μερίδιο της Ιταλίας στις εξαγωγές του κλάδου, η Ε.Ε σε σχέση με τις Τρίτες χώρες απορροφά το μεγαλύτερο ποσοστό των εξαγωγών ελαίων και λιπών, η δε εξέλιξη του μεριδίου της απεικονίζεται στο διάγραμμα 3.

Διάγραμμα 3

Κατά μέσο όρο 89% των ελληνικών εξαγωγών ελαίων και λιπών ετησίως έχει ως προορισμό τα κράτη-μέλη της Ε.Ε. Παρατηρώντας το Διάγραμμα 3, βλέπουμε μία μικρή αύξηση του μεριδίου των εξαγωγών της Ε.Ε. το 1996 και μία σημαντικότερη αύξηση το 1999. Τα υπόλοιπα έτη οι εξαγωγές προς την Ε.Ε ως ποσοστό του

συνόλου μειώνονται, και η μέση ετήσια μεταβολή για την περίοδο υπολογίζεται σε – 1,86%

5.2.4 Λαχανικά παρασκευασμένα ή διατηρημένα

Οι κυριότερες χώρες προορισμού των εξαγωγών παρασκευασμένων ή διατηρημένων λαχανικών παρατίθενται στον πίνακα 23. Προς τις χώρες αυτές το 2000 κατευθύνθηκε το 65,26% του συνόλου των εξαγωγών του κλάδου.

Πίνακας 23

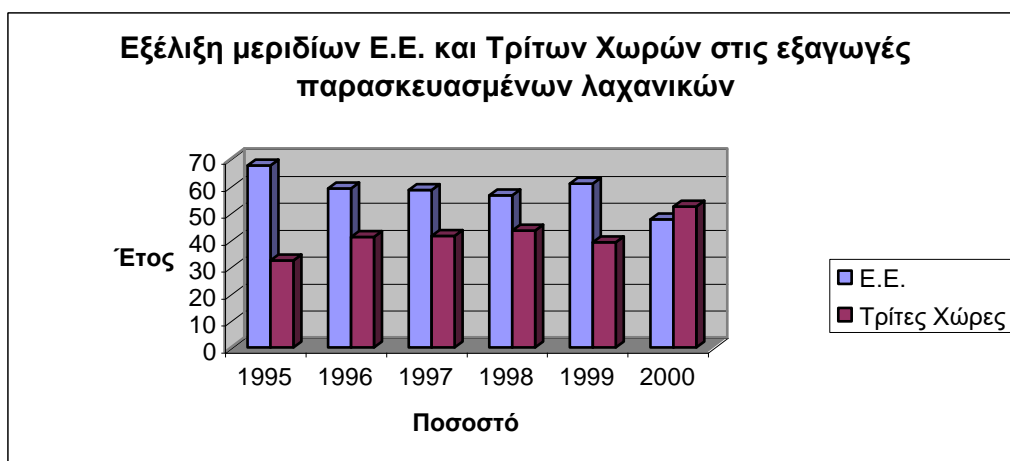
ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΧΩΡΕΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΕΝΩΝ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ

Χώρα	Ποσότητα	Αξία	Ποσοστό
ΗΠΑ	35.466	15.023.484	20,63
Ην.Βασίλειο	41.886	11.229.517	15,42
Γερμανία	23.870	8.266.338	11,35
Ιταλία	26.918	5.897.219	8,10
Κάτω	17.471	3.646.231	5,01
Αυστραλία	6.074	3.458.724	4,75

Πηγή : Ε.Σ.Υ.Ε

Πρώτη χώρα προορισμού των εξαγωγών του κλάδου για το 2000 είναι οι Η.Π.Α με ποσοστό 20,63%. Με σημαντικά μερίδια ακολουθούν το Ηνωμένο Βασίλειο, η Γερμανία και η Ιταλία . Με βάση τα στοιχεία της Ε.Σ.Υ.Ε για τις χώρες προορισμού των εξαγωγών του κλάδου, το μέσο μερίδιο των χωρών της Ε.Ε. για την περίοδο 1995-2000, ανέρχεται σε 58,4%. Επιπλέον στο διάγραμμα 4 εμφανίζεται η εξέλιξη των μεριδίων Ε.Ε και Τρίτων Χωρών για την ίδια περίοδο.

Διάγραμμα 4

Παρατηρούμε ότι όσον αφορά τον προσανατολισμό των εξαγωγών, η κατάσταση έχει αλλάξει σημαντικά την τελευταία πενταετία. Το μερίδιο της Ε.Ε στις εξαγωγές του κλάδου εμφανίζει μείωση (με εξαίρεση το 1999), και για πρώτη φορά το 2000, οι τρίτες χώρες απορροφούν το μεγαλύτερο μέρος των εξαγωγών. Η μέση ετήσια μεταβολή του μεριδίου της Ε.Ε στις συνολικές εξαγωγές του κλάδου είναι -4%.

5.2.5 Ψάρια

Όπως έχει ήδη αναφερθεί στο προηγούμενο κεφάλαιο, ο κλάδος των ψαριών αποτελεί ένα δυναμικά εξελισσόμενο εξαγωγικό κλάδο. Οι κυριότερες χώρες προορισμού των εξαγωγών ψαριών για το 2000, εμφανίζονται στον πίνακα 24. Οι 6 κυριότερες χώρες προορισμού των εξαγωγών που παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα απορρόφησαν το 2000 το 92,45% του συνόλου των εξαγωγών του κλάδου.

Πίνακας 24

ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΧΩΡΕΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΨΑΡΙΩΝ

Χώρα	Ποσότητα	Αξία	Ποσοστό%
Ιταλία	57.798	38.391.385	55,60
Ισπανία	28.662	14.436.324	20,91
Γαλλία	7.926	4.755.321	6,89
Πορτογαλία	8.916	2.246.685	3,25

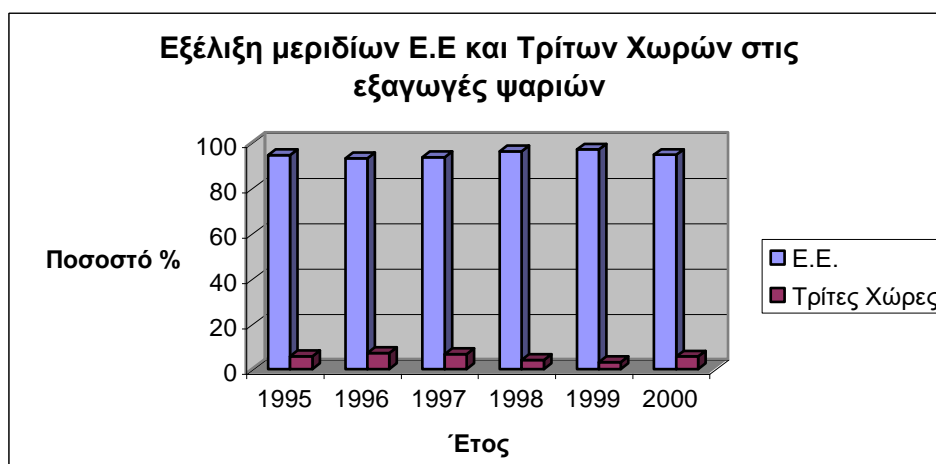
Ην.	1.302	2.224.590	3,22
Γερμανία	978	1.778.535	2,58

Πηγή : Ε.Σ.Υ.Ε

Με βάση τον παραπάνω πίνακα, το 76.5% των εξαγωγών της Ελλάδας σε ψάρια κατευθύνονται προς την Ιταλία και την Ισπανία. Όπως και για τον κλάδο των ελαίων και λιπών, η Ιταλία απορροφά πάνω από το ήμισυ των συνολικών εξαγωγών του κλάδου. Σημαντικό ποσοστό επίσης απορροφά και η Ισπανία, ενώ οι υπόλοιπες χώρες που εμφανίζονται στον πίνακα, είναι όλες ευρωπαϊκές και κατέχουν σημαντικά μικρότερα ποσοστά. Μπορούμε να πούμε ότι ο κλάδος των ψαριών, όσον αφορά την κατεύθυνση των εξαγωγών, είναι ένας έντονα συγκεντρωμένος κλάδος με προσανατολισμό των εξαγωγών του στην ευρωπαϊκή αγορά.

Η εξέλιξη των μεριδίων Ε.Ε και τρίτων Χωρών εμφανίζεται στο διάγραμμα 5.

Διάγραμμα 5

Παρατηρούμε ότι εμφανίζεται μία ελαφριά τάση ανόδου του μεριδίου της Ε.Ε και μείωσης αντίστοιχα του μεριδίου των Τρίτων Χωρών. Η υπολογιζόμενη μέση ετήσια μεταβολή του ποσοστού των εξαγόμενων ψαριών που απορροφά η Ε.Ε είναι 0,01% για την υπό εξέταση περίοδο, ενώ κατά μέσο όρο η Ε.Ε απορροφά ετησίως το 94,6% των συνολικών εξαγωγών του κλάδου.

5.2.6 Ποτά Αλκοολούχα

Στον πίνακα 25 εμφανίζονται οι κυριότερες χώρες προορισμού των εξαγωγών αλκοολούχων ποτών. Οι αγορές των χωρών αυτών απορρόφησαν το έτος 2000, το 65,15% του συνόλου των εξαγωγών αλκοολούχων ποτών.

Πίνακας 25

ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΧΩΡΕΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΑΛΚΟΟΛΟΥΧΩΝ ΠΟΤΩΝ

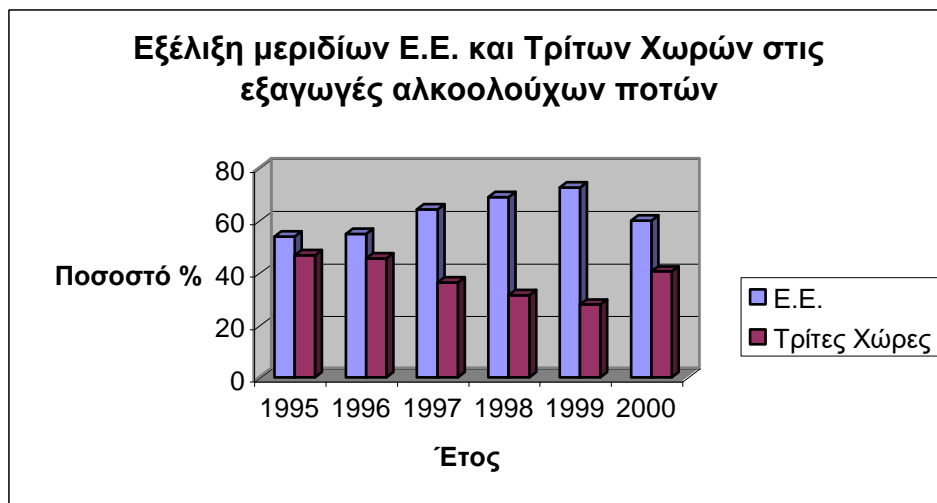
Χώρα	Ποσότητα	Αξία	Ποσοστό%
Γερμανία	27.045	12.427.757	34,26
Αλβανία	18.715	2.469.544	6,81
Κάτω	16.127	2.342.042	6,46
ΗΠΑ	2.581	2.287.055	6,30
Γαλλία	26.007	2.087.774	5,76
Σερβία & Μοντενέγκρ	3.067	2.016.437	5,56

Πηγή : Ε.Σ.Υ.Ε

Το μεγαλύτερο ποσοστό (34,26 %) των εξαγωγών της χώρας σε αλκοολούχα ποτά κατευθύνθηκε προς τη Γερμανία. Οι χώρες που ακολουθούν κατέχουν σημαντικά μικρότερα μερίδια στις εξαγωγές του κλάδου, ενώ αξιοσημείωτο είναι ότι εκτός από τις χώρες που συνήθως συναντάμε στις πρώτες θέσεις, στον κλάδο των ποτών την δεύτερη και την έκτη θέση καταλαμβάνουν δύο Βαλκανικές χώρες, η Αλβανία και η Σερβία..

Όπως και για τους προηγούμενους κλάδους, στο επόμενο διάγραμμα εμφανίζεται η εξέλιξη των μεριδίων της Ε.Ε και των Τρίτων Χωρών για την ίδια πάντα περίοδο.

Διάγραμμα 6

Όπως παρατηρούμε από το διάγραμμα 6, κατά την περίοδο 1995-2000 το μερίδιο της Ε.Ε στις εξαγωγές του κλάδου των αλκοολούχων ποτών, εμφανίζει μία τάση ανόδου, με εξαίρεση το 2000. Η μέση ετήσια μεταβολή του υπολογίζεται σε 1,22%.

5.2.7 Τυρί και πηγμένο γάλα για τυρί

Όπως και για τους προηγούμενους κλάδους στον πίνακα 26, εμφανίζονται οι κυριότερες χώρες προορισμού των εξαγωγών του κλάδου για το έτος 2000, οι οποίες απορρόφησαν το 79,59% των συνολικών εξαγωγών του κλάδου.

Πίνακας 26

ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΧΩΡΕΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΤΥΡΙΩΝ

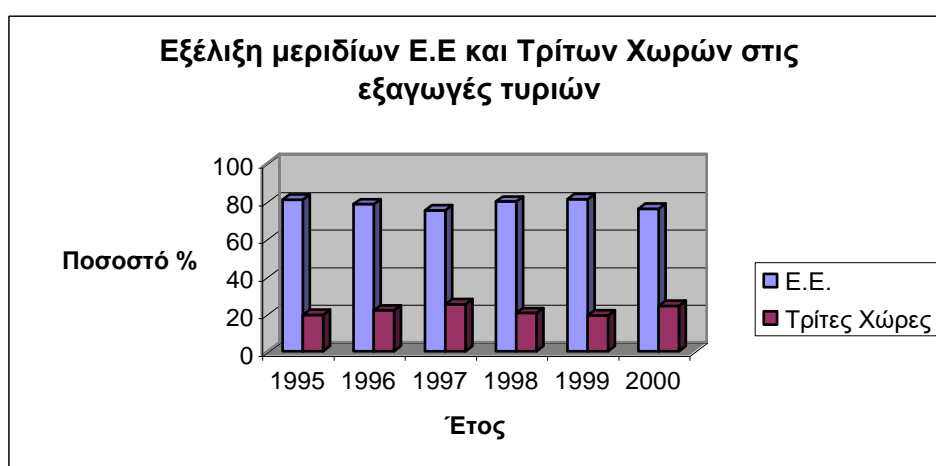
Χώρα	Ποσότητα	Αξία	Ποσοστό%
Γερμανία	152.315	13.142.676	43,97
ΗΠΑ	2.621	2.928.726	9,80
Ην.Βασίλειο	4.760	2.337.027	7,82
Ιταλία	26.382	2.206.022	7,38
Αυστραλία	875	1.601.704	5,36
Σουηδία	7.012	1.572.185	5,26

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε.

Η πρώτη χώρα προορισμού των εξαγωγών του κλάδου είναι η Γερμανία με ποσοστό 43,97%, και ακολουθούν με μικρότερα ποσοστά οι ΗΠΑ, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ιταλία. Στις δύο τελευταίες θέσεις βρίσκονται η Αυστραλία και η Σουηδία.

Η εξέλιξη των ποσοστών των εξαγωγών που απορροφά η Ε.Ε και οι Τρίτες χώρες, εμφανίζονται στο διάγραμμα 7.

Διάγραμμα 7

Οι εξαγωγές του κλάδου των τυριών κατευθύνονται κατά το μεγαλύτερο μέρος τους στις χώρες-μέλη της Ε.Ε. Το μέσο μερίδιο της Ε.Ε. στις εξαγωγές του κλάδου για την περίοδο 1995-2000, ανέρχεται σε 78,4%, ενώ η μέση ετήσια μεταβολή του υπολογίζεται σε -0,95%.

5.2.8 Λαχανικά νωπά, κατεψυγμένα κλπ.

Οι κυριότερες χώρες προορισμού των εξαγωγών του τελευταίου υπό εξέταση εξαγωγικού κλάδου τροφίμων εμφανίζονται στον πίνακα 27. Προς τις 6 παρακάτω χώρες κατευθύνθηκε το 84,87 % των συνολικών εξαγωγών του κλάδου το 2000, ενώ

με βάση τα στοιχεία της Ε.Σ.Υ.Ε για την περίοδο 1995-2000 οι αγορές της Ε.Ε. απορροφούν το 89% των εξαγωγών του κλάδου ετησίως κατά μέσο όρο.

Πίνακας 27

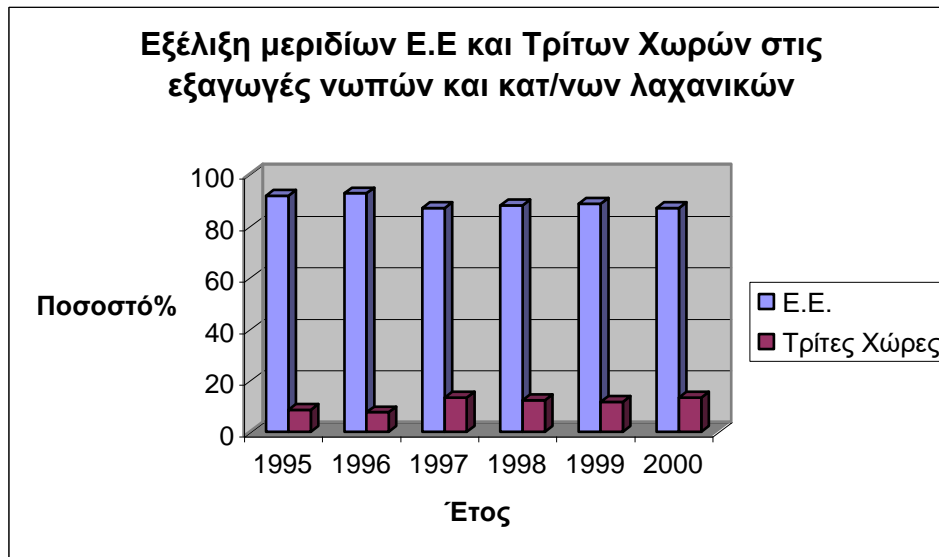
ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΧΩΡΕΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΝΩΠΩΝ & ΚΑΤΕΨΥΓΜΕΝΩΝ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ

Χώρα	Ποσότητα	Αξία	Ποσοστό%
Γερμανία	34.076	17.092.086	57,59
Ιταλία	9.605	4.377.936	14,75
Κάτω	2.934	1.230.427	4,15
Γαλλία	3.150	1.027.238	3,46
Ισπανία	2.168	901.364	3,04
Αυστρία	1.339	558.721	1,88

Πηγή : Ε.Σ.Υ.Ε

Παρατηρούμε ότι ο κλάδος των νωπών και κατεψυγμένων λαχανικών είναι ένας ακόμη κλάδος με κύριο πελάτη για τις εξαγωγές του τη Γερμανία. Η Γερμανία απορρόφησε το 2000 το 57,59% του συνόλου των εξαγωγών του κλάδου. Σημαντικό επίσης μερίδιο στις εξαγωγές του κλάδου κατέχει και η Ιταλία. Οι επόμενες χώρες που εμφανίζονται στον πίνακα κατέχουν μικρότερα μερίδια. Η εξέλιξη των ποσοστών των εξαγωγών που απορρόφησαν η Ε.Ε και οι Τρίτες Χώρες παρουσιάζεται στο παρακάτω διάγραμμα.

Διάγραμμα 8

Από το διάγραμμα διαφαίνεται μία ελαφριά τάση μείωσης των εξαγωγών που κατευθύνονται προς την Ε.Ε. Η μέση ετήσια μεταβολή του μεριδίου της Ε.Ε για τα έτη 1995-2000 υπολογίζεται σε $-0,94\%$.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Η ΒΑΡΥΤΗΤΑ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΟΥ ΕΥΡΩ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΚΛΑΔΟΥΣ

6.1. Κριτήρια προσδιορισμού

Η σημασία της εισαγωγής του ενιαίου νομίσματος αναμένεται να έχει διαφορετική βαρύτητα για τους επιμέρους εξαγωγικούς κλάδους τροφίμων. Οι επιπτώσεις από το ευρώ για κάθε κλάδο είναι συνάρτηση:

- Του μεγέθους του μεριδίου των εξαγωγών των κλάδων που κατευθύνονται προς χώρες-μέλη της Ε.Ε. Όσο μεγαλύτερο είναι το μερίδιο αυτό, τόσο εντονότερες αναμένεται να είναι και οι επιδράσεις. Το όφελος από την εξάλειψη του συναλλαγματικού κινδύνου στις χώρες της ευρωζώνης καθώς και ο κίνδυνος απώλειας μεριδίων στην ευρωπαϊκή αγορά λόγω της όξυνσης του ανταγωνισμού, σχετίζονται με το μερίδιο των αγορών της Ε.Ε στις εξαγωγές του κλάδου.

- Της ανταγωνιστικότητας των κλάδων και των εξαγόμενων προϊόντων τους στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Αγορά. Όσο πιο ανταγωνιστικοί είναι οι κλάδοι στη διεθνή αγορά, και κυρίως όσο πιο ανταγωνιστικά είναι τα προϊόντα των κλάδων, τόσο μικρότερη αναμένεται να είναι η επίδραση από την όξυνση του ανταγωνισμού.

6.2. Μερίδια χωρών Ε.Ε στις εξαγωγές των κλάδων

Με βάση τα στοιχεία της Ε.Σ.Υ.Ε., για την περίοδο 1995-2000, υπολογίστηκε για κάθε κλάδο το μέσο μερίδιο των αγορών της Ε.Ε στις συνολικές εξαγωγές. Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται τα μερίδια αυτά.

Πίνακας 28

Μέσο μερίδιο αγορών Ε.Ε. στις εξαγωγές των κλάδων.

Κλάδος	Μέσο Μεριδίο (%)
Ψάρια	94,63
Λίπη και Έλαια	88,99
Λαχανικά νωπά	88,98
Τυριά	78,36
Φρούτα παρασκευασμένα	67,43
Αλκοολούχα Ποτά	62,15
Φρούτα νωπά	61,21
Λαχανικά παρασκευασμένα	58,37

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Ε.Σ.Υ.Ε.

Όπως βλέπουμε στον παραπάνω πίνακα, ο κλάδος των ψαριών είναι ο πλέον ευρωπαϊκά προσανατολισμένος κλάδος όσον αφορά τις εξαγωγές του. Οι ευρωπαϊκές χώρες απορροφούν το 94,63% των συνολικών εξαγωγών του κλάδου. Ακολουθούν οι κλάδοι των λιπών και ελαίων και των νωπών λαχανικών με ουσιαστικά το ίδιο μερίδιο (περίπου 90%), και ο κλάδος των τυριών με μερίδιο 78,36%. Για το σύνολο των κλάδων, παρατηρούμε ότι πάνω από 50% των εξαγωγών τους, κατευθύνεται στην Ε.Ε. Ο κλάδος με το μικρότερο μερίδιο της ευρωπαϊκής ένωσης στις εξαγωγές του είναι ο κλάδος των παρασκευασμένων λαχανικών (58,37%).

Με βάση όσα αναφέρθηκαν στην προηγούμενη παράγραφο, ο κλάδος των ψαριών είναι ο κλάδος που θα επηρεαστεί μέγιστα από την εισαγωγή του ευρώ, ενώ επίσης σημαντικές αναμένεται να είναι οι επιδράσεις για τα λίπη και έλαια και τα νωπά λαχανικά. Ο κλάδος των παρασκευασμένων λαχανικών θα επηρεαστεί στο μικρότερο βαθμό από όλους.

6.3. Η ανταγωνιστικότητα των κλάδων στην ευρωπαϊκή αγορά

Καθώς όπως έχει ήδη αναφερθεί, η εισαγωγή του ενιαίου νομίσιματος θα επιφέρει πιθανότατα όξυνση του ανταγωνισμού, στην παρούσα ενότητα επιχειρείται μία σύντομη διερεύνηση των προβλημάτων και προοπτικών των επιμέρους κλάδων.

- *νωπά φρούτα & λαχανικά:*

Όπως έχει ήδη αναφερθεί στο κεφάλαιο 5 το μερίδιο της Ε.Ε. στις εξαγωγές νωπών φρούτων παρουσιάζει μείωση την τελευταία πενταετία της τάξης του 2,59% ετησίως κατά μέσο όρο. Η αντίστοιχη μείωση για τον κλάδο των λαχανικών είναι 0,94%. Η Ελλάδα λόγω εδαφοκλιματικών συνθηκών έχει συγκριτικό πλεονέκτημα στην παραγωγή ποιοτικών προϊόντων, τα οποία θα μπορούσαν να είναι ελκυστικά στις απαιτητικές ευρωπαϊκές αγορές. Τα προβλήματα εντοπίζονται στην τυποποίηση, τη συσκευασία και την ελλιπή προώθηση των προϊόντων, τα οποία καθιστούν τα ελληνικά φρούτα και λαχανικά λιγότερο ανταγωνιστικά. Τα τελευταία χρόνια η στροφή προς νέες καταναλωτικές συνήθειες και η έμφαση που δίνεται στην υγιεινή διατροφή, αποτελεί ευκαιρία αύξησης των μεριδίων των ελληνικών φρούτων και λαχανικών στις ευρωπαϊκές αγορές.

- *Ψάρια:*

Ο κλάδος εμφανίζει μία αξιοθαύμαστα δυναμική εξαγωγική δραστηριότητα παρά τη μικρή χρονικά πορεία του. Τα ελληνικά ψάρια είναι υψηλής ποιότητας, ικανά να ανταγωνιστούν τα ομοειδή τους στην ευρωπαϊκή αγορά. Το πλεονέκτημα για την Ελλάδα έγκειται στις καλύτερες κλιματολογικές συνθήκες σε σχέση με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Οι ανταγωνίστριες επιχειρήσεις από τις άλλες Μεσογειακές χώρες (Τουρκία, Αίγυπτος, Τυνησία) οι οποίες διαθέτουν ίδιες ή καλύτερες κλιματολογικές συνθήκες από την Ελλάδα εμφανίζουν το πλεονέκτημα παραγωγής με χαμηλότερο κόστος, τα ψάρια τους όμως είναι σαφώς μετριοτέρα των ελληνικών. Στον κλάδο δραστηριοποιούνται κάποιες μεγάλες εταιρίες οι οποίες επενδύουν σε υψηλή τεχνολογία και σύγχρονο εξοπλισμό. Παράλληλα όμως, πρόβλημα του κλάδου αποτελεί η ύπαρξη και πολλών μικρών επιχειρήσεων με κακή χρηματοοικονομική διάρθρωση. Οι τιμές διατηρούνται σε χαμηλά επίπεδα διαμορφώνοντας μια ιδιαίτερα ανταγωνιστική αγορά.

- *Έλαια και Λίπη:*

Ο κλάδος παρουσιάζει μια μεγάλη ποικιλία προϊόντων με διαφορετικά χαρακτηριστικά. Στις εξαγωγές του κλάδου εξέχουσα θέση κατέχει το ελαιόλαδο. Η Ε.Ε. αποτελεί το μεγαλύτερο καταναλωτή ελαιολάδου, ενώ κύριοι προμηθευτές της είναι η Ισπανία, η Ιταλία και η Ελλάδα. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, το μεγαλύτερο ποσοστό των εξαγωγών της Ελλάδας κατευθύνεται στην Ιταλία. Εκεί συσκευάζεται και επανεξάγεται με ιταλική ετικέτα. Παρά το ότι τα τελευταία χρόνια χαρακτηρίζεται σημαντική η αύξηση του τυποποιημένου ελαιολάδου που κατευθύνεται προς τις αναπτυγμένες αγορές, το ελληνικό ελαιόλαδο εξάγεται κυρίως σε χύμα μορφή. Το κύριο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα του ελληνικού ελαιολάδου αποτελεί η εξαιρετική του ποιότητα. Οι κύριες ανταγωνίστριες χώρες όμως (Ιταλία, Ισπανία), πλεονεκτούν σε θέματα τεχνολογίας και marketing.

- *Τυριά:*

Τα τυριά αποτελούν την κυριότερη εξαγωγίμη κατηγορία των ελληνικών γαλακτοκομικών. Μεταξύ των εξαγωγών τυριών η φέτα κατέχει την πρώτη θέση. Οι χώρες της ευρωπαϊκής ένωσης απορροφούν τις μεγαλύτερες ποσότητες των ελληνικών τυριών, ενώ ο ανταγωνισμός προέρχεται κυρίως από ομοειδή προϊόντα τα οποία διατίθενται στην αγορά σε ανταγωνιστικότερες τιμές. Ιδιαίτερη σημασία για τον κλάδο έχει η οριστική κατοχύρωση της φέτας ως ελληνικό προϊόν. Σημαντική επίσης για την εξέλιξη του κλάδου ήταν η είσοδος στο χώρο της τυροκομίας μεγάλων γαλακτοβιομηχανιών, οι οποίες έδωσαν έμφαση στην τυποποίηση και την συσκευασία των τυροκομικών προϊόντων.

- *Αλκοολούχα Ποτά:*

Οι τάσεις που διαμορφώνονται στον κλάδο των αλκοολούχων ποτών στην ευρωπαϊκή αγορά σχετίζονται αφενός με τη μείωση της καταναλισκόμενης ποσότητας και αφετέρου με την άνοδο των πωλήσεων προϊόντων υψηλής ποιότητας. Για την Ελλάδα τα κύρια εξαγωγίμα προϊόντα είναι το κρασί και το ούζο. Πρωτεύουσα θέση κατέχουν οι εξαγωγές του κρασιού. Το βασικότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζει η εξαγωγική δραστηριότητα των κρασιών σχετίζεται με τη χαμηλή εικόνα που επί σειρά ετών είχαν τα ελληνικά κρασιά στη διεθνή αγορά, όπου ήταν ταυτόσημα με τη ρετσίνα και γενικά χαμηλής ποιότητας προϊόντα, μη προσαρμοσμένα στις γευστικές συνήθειες των ξένων καταναλωτών. Παρά ταύτα τα

τελευταία χρόνια η κατάσταση έχει βελτιωθεί σημαντικά και το ελληνικό κρασί αρχίζει να δημιουργεί τη δική του ταυτότητα. Η οργανωμένη εμπορική προώθηση του ελληνικού κρασιού στις ξένες αγορές και η βελτίωση της εικόνας και της ποιότητας του σε σχέση με την τιμή, αναμένεται να βοηθήσει πολύ στη διατήρηση αλλά και την αύξηση των εξαγωγών.

- *Παρασκευασμένα φρούτα:*

Κύριο εξαγωγίμο προϊόν είναι οι κομπόστες ροδάκινου. Η Ελλάδα κατέχει την ηγετική θέση στην διεθνή αγορά. Η ποιότητα των προϊόντων θεωρείται σχετικά καλή και οι τιμές χαμηλές. Παρά ταύτα ο ισχυρός ανταγωνισμός μεταξύ των ελληνικών επιχειρήσεων σταδιακά συρρικνώνει τα περιθώρια κέρδους γεγονός που καθιστά αναγκαία την προσπάθεια προσέγγισης νέων αγορών.

- *Παρασκευασμένα λαχανικά:*

Στην ευρωπαϊκή αγορά έντονο ανταγωνισμό δέχεται ο κλάδος από την Ιταλία αλλά και από άλλες χώρες χαμηλού κόστους όπως η Τουρκία. Οι ελληνικές επιχειρήσεις θα πρέπει να στραφούν προς νέα προϊόντα επενδύοντας σε τεχνολογία και νέες γραμμές παραγωγής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΤΑ ΜΕΣΑ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

7.1 Ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα για την προώθηση των εξαγωγών

Η συμμετοχή της χώρας στην Ο.Ν.Ε, όπως αναφέρθηκε στο πρώτο κεφάλαιο, μεταφράζεται σε μία σειρά ωφελειών που προδιαγράφουν ένα σταθερό και ευνοϊκό για τις επενδύσεις οικονομικό περιβάλλον. Ταυτόχρονα όμως, αυξάνει τον ανταγωνισμό μεταξύ των επιχειρήσεων, που δραστηριοποιούνται σε όλους τους κλάδους, επομένως και αυτών που παράγουν τρόφιμα.

Είναι γεγονός ότι η ελληνική βιομηχανία τροφίμων είναι η ταχύτερα αναπτυσσόμενη βιομηχανία και αυτή ουσιαστικά που έκανε από νωρίς πράξη το όραμα της παγκοσμιοποιημένης αγοράς. Αξιοσημείωτες είναι οι διακρίσεις του κλάδου σε διεθνές επίπεδο, και ιδιαίτερα σε κάποια παραδοσιακά ελληνικά προϊόντα.

Η ενιαία ευρωπαϊκή αγορά εξακολουθεί να αποτελεί –παρά τις όποιες τάσεις μείωσης των εξαγωγών τροφίμων τα τελευταία χρόνια- τον κύριο άξονα αναφοράς, με βασική χώρα προορισμού τη Γερμανία, ενώ ακολουθούν η Ιταλία, η Γαλλία, η Ισπανία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Παράλληλα, η μέχρι σήμερα ανάπτυξη του κλάδου δεν περιορίζει τις δυνητικές του προοπτικές, καθώς ο κλάδος εμφανίζει σημαντικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα, που δεν έχουν ακόμη πλήρως αξιοποιηθεί.

Συγκεκριμένα:

- η σταδιακή εξάπλωση της Μεσογειακής διαίτας σε όλο τον κόσμο, λόγω των προσφάτων διατροφικών κρίσεων μπορεί να δώσει σημαντική ώθηση στις εξαγωγές των ελληνικών τροφίμων.
- υπάρχει ακόμη μεγάλο περιθώριο στη βελτίωση της προβολής και προώθησης των προϊόντων στο εξωτερικό.
- οι συνεχείς ανακατατάξεις που γίνονται στον κλάδο μέσω συγχωνεύσεων και εξαγορών, δημιουργούν δυνατά και πολύ καλά οχυρωμένα στο διεθνή ανταγωνισμό, επιχειρηματικά σχήματα.

7.2 Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας

Στην ενιαία ευρωπαϊκή αγορά η ελληνική βιομηχανία τροφίμων θα βρεθεί αντιμέτωπη με ευρωπαϊκούς κολοσσούς, που διαθέτουν παράδοση, υψηλή τεχνολογία, σύγχρονες μεθόδους παραγωγής και marketing, αλλά προπαντός άριστη γνώση του διεθνούς εμπορίου. Σε αυτή τη βάση, η συμμετοχή της Ελλάδας στην Ο.Ν.Ε, συνεπάγεται την αναγκαιότητα προώθησης αλλαγών, ικανών να βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών τροφίμων.

Η ελληνική βιομηχανία τροφίμων προκειμένου να ανταγωνιστεί επί ίσοις όροις την αντίστοιχη ευρωπαϊκή θα πρέπει καταρχήν να επιτύχει την συνεχή αναβάθμιση της ποιότητας σε σταθερή και αξιόπιστη βάση προκειμένου να ικανοποιήσει τις ανάγκες των νέων καταναλωτών οι οποίοι έχουν παράλληλα, διαφορετικές διατροφικές συνήθειες, αντιλήψεις και τρόπο ζωής.

Οι εξαγωγές τροφίμων μπορούν να βασιστούν σε όσα ελληνικά προϊόντα ενσωματώνουν υψηλή προστιθέμενη αξία, έχουν υψηλή ποιότητα, πιστοποίηση της ποιότητας σε ολόκληρη την αλυσίδα της παραγωγικής διαδικασίας (εφαρμογή TQM από την συγκέντρωση της πρώτης ύλης έως την διανομή). Αυτά τα προϊόντα είναι ανταγωνιστικά και μπορούν να επιτύχουν σημαντικές εξαγωγικές επιδόσεις, εφόσον βεβαίως η τιμή τους είναι ανταγωνιστική.

Προς αυτή την κατεύθυνση, ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται στις επενδύσεις για εκσυγχρονισμό οι οποίες και θα οδηγήσουν στη μείωση του κόστους παραγωγής, ώστε η τελική τιμή τους στην αγορά να είναι ανταγωνίσιμη των αντίστοιχων ευρωπαϊκών. Επιπλέον, παρ'ότι η γεωγραφική θέση της χώρας μας λόγω χαμηλού μεταφορικού κόστους προσφέρει προστασία σε κάποια προϊόντα έναντι του ευρωπαϊκού ανταγωνισμού, θα πρέπει να καταβληθεί συστηματική προσπάθεια περαιτέρω βελτίωσης της παραγωγικότητας με στόχο το συγκριτικό αυτό πλεονέκτημα της θέσης μας από αμυντικό να μετατραπεί σε επιθετικό όπλο.

Πέρα όλων των παραπάνω, σημαντική ώθηση στις εξαγωγές τροφίμων δύνανται να δώσουν τα παρακάτω:

- επενδύσεις σε εξοπλισμό, πληροφορική, ανθρώπινο δυναμικό (με την έννοια της εκπαίδευσης και συνεχούς επιμόρφωσης)

- υιοθέτηση νέας τεχνολογίας στην παραγωγή και εφαρμογή νέων μεθόδων διοίκησης.
- ανάπτυξη του marketing των εξαγωγικών επιχειρήσεων με τη χρήση σύγχρονων τεχνικών προώθησης.
- δημιουργία επώνυμων τυποποιημένων προϊόντων με σύγχρονη εμφάνιση, που ενσωματώνουν υψηλή τεχνολογία κατά την παραγωγή τους.
- διαφοροποίηση των προϊόντων, στοχεύοντας στην ικανοποίηση μίας διαρκώς μεταβαλλόμενης αγοράς και συνειδητοποιώντας ότι η σημασία κάποιων κλάδων ή προϊόντων μοιραία θα υποχωρήσει.
- προσήλωση στην εξυπηρέτηση της αλυσίδας τροφοδοσίας και επένδυση σε σύγχρονα συστήματα logistics.
- εκτεταμένη χρήση υπεργολαβιών (outsourcing) προκειμένου να περιορισθούν τα διάφορα στοιχεία κόστους.
- απόκτηση αξιόλογου μεγέθους μέσω συγχωνεύσεων των εξαγωγικών επιχειρήσεων και με επέκταση στην καθετοποίηση και ευρύτερα στην προσφορά στον καταναλωτή του λεγόμενου augmented product.
- γρήγορη ανταπόκριση στην αγορά μέσω της συντόμευσης του χρόνου από την Έρευνα και Ανάπτυξη στην εμπορική εφαρμογή.
- συνεχής διαδικασία αναδιάρθρωσης (restructuring).
- σύναψη συμμαχιών με στόχο τις εξωτερικές οικονομίες. Οι συμμαχίες αυτές επικεντρώνονται σε τομείς όπως τα κοινά δίκτυα (διανομής και άλλα), η Έρευνα και Ανάπτυξη και σε κλάδους όπου το κόστος εισόδου είναι υψηλό (high entry costs).
- υιοθέτηση καινοτομιών.

7.3 Η αναγκαιότητα διαμόρφωσης Εθνικής Στρατηγικής Εξαγωγών

Με την μετάβαση στο ενιαίο νόμισμα και την ένταση του ανταγωνισμού που αναμένεται τα επόμενα χρόνια, η υιοθέτηση μιας Εθνικής Στρατηγικής Εξαγωγών καθίσταται επιτακτικότερη από ποτέ. Η είσοδος της χώρας στην Ο.Ν.Ε δεν αποτελεί από μόνη της προωθητικό παράγοντα των εξαγωγών, καθώς η διεθνής εμπειρία καταδεικνύει ότι, η πλειοψηφία των χωρών με ιδιαίτερα υψηλές επιδόσεις εφαρμόζουν μακροχρόνιες Εθνικές Στρατηγικές Εξαγωγών.

Οι κύριοι άξονες μιας Ε.Σ.Ε αφορούν:

- Την ιεράρχηση προτεραιοτήτων ως προς τους κλάδους και τις χώρες.
- Την συστηματική και προγραμματισμένη επιδίωξη μετρήσιμων στόχων.
- Την καθιέρωση μιας εθνικής πολιτικής marketing και προβολής των ελληνικών προϊόντων.
- Τη βελτίωση των υποδομών για την παραγωγή προϊόντων υψηλής ποιότητας και προστιθέμενης αξίας.
- Τη χορήγηση κινήτρων για την ανάπτυξη συνεργασιών και συμμαχιών.

Ο σχεδιασμός της Ε.Σ.Ε απαιτεί μια ιδιαίτερα προσεκτική και σε βάθος εξέταση όλων των παραγόντων που ενδεχομένως επηρεάζουν το περιεχόμενό της. Σημαντικός παράγοντας που πρέπει αρχικά να ληφθεί υπόψη, είναι το επίπεδο του ανταγωνισμού σε κάθε εξαγωγικό κλάδο διεθνώς. Επίσης σημαντικό στοιχείο στον σχεδιασμό της στρατηγικής αποτελεί και ο προσδιορισμός του τύπου των επιχειρήσεων στον οποίο απευθύνεται. Δηλαδή, απευθύνεται σε αυτές που έχουν υψηλή δυναμικότητα εξαγωγών και οι οποίες δύνονται να επεκταθούν σε νέες αγορές ή σε επιχειρήσεις με χαμηλότερη δυναμικότητα εξαγωγών, οι οποίες είναι συνήθως και οι αριθμητικά περισσότερες; Επιπρόσθετα, στον σχεδιασμό της στρατηγικής θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ο χρονικός ορίζοντας αυτής ο οποίος θα πρέπει να είναι μακροχρόνιος.

Η Εθνική Στρατηγική Εξαγωγών καθίσταται αποτελεσματική όταν είναι ενταγμένη σε ένα γενικότερο πλαίσιο οικονομικού σχεδιασμού. Δεν θα πρέπει να στοχεύει αποκλειστικά στην προώθηση στις αγορές του εξωτερικού αλλά να υποστηρίζει ταυτόχρονα την δημιουργία ενός σταθερού εθνικού πλαισίου ανταγωνιστικότητας.

Τα βασικά στοιχεία ενός βιώσιμου εθνικού πλαισίου ανταγωνιστικότητας δύνανται να είναι τα εξής:

- Σταθερό και προβλέψιμο μακροοικονομικό περιβάλλον
- Προενεργητική στρατηγική ξένων άμεσων επενδύσεων σε ευάριθμες αλλά στοχευόμενες χώρες και κλάδους
- Συνεχείς στήριξη στις επενδύσεις σε ανθρώπινο δυναμικό και συνεχής κατάρτιση των εργαζομένων

- Αποδοτική και ανταγωνιστική κοστολογικά υποδομή συγκοινωνιών, ενέργειας και τηλεπικοινωνιών
- Πρόσβαση σε χρηματοδοτικά κεφάλαια με ευνοϊκότερους όρους.

Εκτός των προαναφερθέντων, για να είναι αποτελεσματική μια Ε.Σ.Ε οφείλει να θέτει προτεραιότητες και να επιδιώκει την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων. Οι αναπτυξιακοί στόχοι της Ε.Σ.Ε. μπορούν να αφορούν την αύξηση των εισροών συναλλάγματος και των εισπραττομένων φόρων, την προσέλκυση ξένων άμεσων επενδυτών, τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, την αποκέντρωση της βιομηχανίας και τη διεύρυνση της εξαγωγικής βάσης.

Όσον αφορά τους αποδέκτες της, η Ε.Σ.Ε. θα πρέπει να καταγράφει τους υφιστάμενους εξαγωγείς, να τους κατατάσσει με βάση την υψηλή, μέτρια ή χαμηλή εξαγωγική τους δυναμικότητα και να προσαρμόζει ανάλογα τις πολιτικές της, να στηρίζει τις προσπάθειές τους και να διευκολύνει την ανάπτυξη των εξαγωγικών δραστηριοτήτων των νέων επιχειρηματιών.

Με συστηματικές αναλύσεις των εισαγωγών και των εξαγωγών ανά χώρα, κλάδο ή μεμονωμένο προϊόν, με μέτρηση του ανταγωνισμού και έρευνες ξένων αγορών και των προοπτικών τους, και γενικά με ένα πλέγμα εξειδικευμένων υποστηρικτικών υπηρεσιών πληροφόρησης καθώς και με την ισχυροποίηση των αντιπροσωπειών στο εξωτερικό (Ο.Ε.Υ), καθίσταται δυνατή η έγκαιρη διάγνωση ευκαιριών και ο καθορισμός προτεραιοτήτων ως προς την πραγματοποίηση εξαγωγών σε νέες αγορές.

Επίσης, η Ε.Σ.Ε θα πρέπει να παροτρύνει τους εξαγωγείς προς την εγκαθίδρυση μακροχρόνιων δεσμών με τους διεθνείς εταίρους τους, ούτως ώστε η αύξηση των εξαγωγών να μην πραγματοποιείται περιστασιακά, να τους διευκολύνει στον εντοπισμό νέων πιθανών αγοραστών, να στηρίζει και να προγραμματίζει εμπορικές εκθέσεις και αποστολές -μέσω των διαφόρων φορέων της- για την προώθηση των ελληνικών τροφίμων στην διεθνή αγορά.

Επιπλέον, στα πλαίσια της βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας, προτεραιότητα θα πρέπει να είναι και η μείωση του κόστους πραγματοποίησης εξαγωγών, μέσω της μείωσης του μη εμπορικού κόστους, του κόστους συναλλαγών, τη βελτίωση των μεταφορών, την εξασφάλιση εξαγωγικών πιστώσεων και την απλοποίηση των διαδικασιών. Παράλληλα, ανά κλάδο-στόχο θα πρέπει να προωθείται η σύσταση

κοινών ομάδων προώθησης των προϊόντων, η ανάπτυξη νέων διαφοροποιημένων προϊόντων και η ανάπτυξη του ανθρώπινου παράγοντα.

Η επιτυχής εφαρμογή της Ε.Σ.Ε προϋποθέτει την άμεση και ουσιαστική εμπλοκή όλων των σχετικών φορέων (δημόσια διοίκηση και βιομηχανία), οι οποίοι θα εργαστούν συντονισμένα και θα συμβάλλουν κατά τρόπο αποτελεσματικό στη διαμόρφωση συνεκτικής και συστηματικής πολιτικής, η οποία θα προσαρμόζεται στις μεταβαλλόμενες συνθήκες. Μία επιτυχημένη Ε.Σ.Ε αποτελεί μία συνεχιζόμενη διαδικασία που περιλαμβάνει το σχεδιασμό, την εφαρμογή, την παρακολούθηση και αξιολόγηση, την επαναπληροφόρηση και τελικά την αναπροσαρμογή της στρατηγικής, όπου οι συνθήκες το απαιτούν.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ- ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Με την κυκλοφορία του κοινού ενιαίου νομίσματος από 1.1.2002, κορυφώνεται η διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Η υιοθέτηση του ευρώ, μεταφράζεται σε μία σειρά ωφελειών για τις ελληνικές επιχειρήσεις, οι οποίες συνδέονται με την μείωση του κόστους των εξωτερικών συναλλαγών, τον περιορισμό του συναλλαγματικού κινδύνου –την εξάλειψή του για όλες τις συναλλαγές με τις άλλες 11 χώρες που μετέχουν στην νομισματική ένωση –, καθώς και με την περαιτέρω βελτίωση των όρων και δυνατοτήτων χρηματοδότησης των επιχειρήσεων.

Ως απόρροια των παραπάνω, τα επόμενα χρόνια αναμένεται σημαντική αύξηση των διασυνοριακών επενδύσεων και διεύρυνση του εμπορίου. Παράλληλα όμως, ο συνδυασμός ενός νομίσματος και μίας ενοποιημένης αγοράς στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα συμβάλλει ώστε να διαμορφωθεί διαφάνεια τιμολόγησης, χαμηλότερες τιμές και κατά συνέπεια μεγαλύτερος εσωτερικός ανταγωνισμός.

Όλα τα παραπάνω, διαμορφώνουν ένα νέο περιβάλλον ευκαιριών και προκλήσεων για την ενίσχυση του εξαγωγικού προσανατολισμού της Ελληνικής Βιομηχανίας Τροφίμων, η οποία αποτελεί τον ταχύτερα αναπτυσσόμενο κλάδο της ελληνικής οικονομίας.

Στην παρούσα μελέτη επιχειρήθηκε μία διερεύνηση της εξέλιξης των ελληνικών εξαγωγών τροφίμων. Επιλέχθηκαν οι οκτώ κυριότεροι –από άποψη εξαγωγικής δραστηριότητας- κλάδοι και μελετήθηκε η πορεία των εξαγωγών τους για την περίοδο 1990-2000, οι κυριότερες χώρες προορισμού των εξαγωγών και η εξέλιξη των μεριδίων της Ε.Ε και των Τρίτων χωρών στις εξαγωγές.

Από την μελέτη της εξέλιξης της αξίας των πραγματοποιούμενων εξαγωγών προκύπτει ότι για την πλειοψηφία των κλάδων οι εξαγωγές εμφανίζουν ετησίως σημαντικές διακυμάνσεις, γεγονός που υποδηλώνει ότι τα ελληνικά τρόφιμα δεν έχει ακόμα σταθεροποιήσει τη θέση τους στη διεθνή αγορά. Ο μόνος κλάδος ο οποίος εμφανίζει μία σταθερά ανοδική πορεία είναι ο κλάδος των ψαριών.

Συγκρίνοντας τις μέσες ετήσιες μεταβολές της αξίας των πραγματοποιούμενων εξαγωγών των επιμέρους κλάδων για την υπό εξέταση περίοδο, με τις αντίστοιχες μέσες ετήσιες μεταβολές των εισαγωγών διαπιστώνουμε ότι οι εξαγωγές αυξάνουν

ταχύτερα των εισαγωγών για τους κλάδους των ελαίων και λιπών, ψαριών, τυριών και νωπών και κατεψυγμένων λαχανικών.

Το εμπορικό ισοζύγιο της χώρας είναι πλεονασματικό για τους κλάδους των νωπών φρούτων και καρπών, των παρασκευασμένων ή διατηρημένων φρούτων, των ελαίων και λιπών και των παρασκευασμένων ή διατηρημένων λαχανικών. Ελλειμματικό ισοζύγιο εμφανίζουν οι κλάδοι των αλκοολούχων ποτών και των τυριών.

Επίσης, ο κλάδος των νωπών και κατεψυγμένων λαχανικών εμφανίζει ελλειμματικό ισοζύγιο για πρώτη φορά από το 1999. Αντίθετα ο κλάδος των ψαριών ενώ εμφάνιζε έλλειμμα έως το 1993, λόγω ταχείας ανόδου των εξαγωγών, την τελευταία επταετία είναι σταθερά πλεονασματικός.

Συγκρίνοντας την μέση ετήσια μεταβολή της αξίας των πραγματοποιούμενων εξαγωγών για κάθε κλάδο με την αντίστοιχη μεταβολή των εξαγόμενων ποσοτήτων, παρατηρούμε για την πλειοψηφία των κλάδων ότι ο ρυθμός αύξησης της αξίας των εξαγωγών είναι μεγαλύτερος του ρυθμού αύξησης του όγκου, γεγονός που υποδηλώνει την άνοδο των κατά μονάδα τιμών των εξαγόμενων προϊόντων. Εξαίρεση αποτελούν οι κλάδοι των τυριών και των ψαριών.

Από την ανάλυση των κυριότερων χωρών προορισμού διαπιστώνουμε ότι κατά κύριο λόγο οι εξαγωγές των τροφίμων μας κατευθύνονται προς τις χώρες- μέλη της Ε.Ε. Τα μεγαλύτερα ποσοστά απορροφούν οι αγορές της Γερμανίας, της Ιταλίας, του Ηνωμένου Βασιλείου, των Κάτω Χωρών, της Γαλλίας και της Ισπανίας. Εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης οι ελληνικές εξαγωγές τροφίμων κατευθύνονται κυρίως προς ΗΠΑ, Αυστραλία και Καναδά.

Από την εξέλιξη των ποσοστών των εξαγωγών τροφίμων που κατευθύνονται προς την Ε.Ε και τις Τρίτες Χώρες, παρατηρούμε ότι τα τελευταία πέντε χρόνια διαφαίνεται μία τάση μείωσης των εξαγωγών μας στην Ε.Ε. Όμως οι εξαγωγικές προσπάθειες προς τις αγορές των Ευρωπαϊκών χωρών θα πρέπει να ενταθούν, καθώς οι αγορές αυτές είναι ώριμες αγορές υψηλών απαιτήσεων, γεγονός που θα ωθήσει τις ελληνικές εξαγωγικές επιχειρήσεις στην ταχύτερη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας τους.

Επίσης, η βαρύτητα των επιπτώσεων από την εισαγωγή του ευρώ είναι συνάρτηση του μεριδίου των αγορών της Ε.Ε. στις εξαγωγές των κλάδων. Οι περισσότερο ευρωπαϊκά προσανατολισμένοι κλάδοι είναι των ψαριών, των ελαίων και λιπών, των νωπών λαχανικών και των τυριών.

Παρά τα όποια πλεονεκτήματα προκύπτουν από την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος, η συμμετοχή της Ελλάδας στην Ο.Ν.Ε δεν αποτελεί αυτόνομο προωθητικό παράγοντα των εξαγωγών τροφίμων της χώρας. Οι ελληνικές επιχειρήσεις τροφίμων στην ενιαία αγορά θα βρεθούν αντιμέτωπες με αντίστοιχες ευρωπαϊκές επιχειρήσεις, που διαθέτουν υψηλή τεχνολογία, προϊόντα υψηλής ποιότητας και άριστα οργανωμένα δίκτυα διανομής.

Η αδυναμία χειρισμού της συναλλαγματικής ισοτιμίας για την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών τροφίμων στις ξένες αγορές, καθιστά αναγκαία μία σειρά ουσιαστικών διαρθρωτικών αλλαγών τόσο στην δομή και την λειτουργία των επιχειρήσεων όσο και στην στρατηγική τους και την προώθηση των προϊόντων τους.

Απαιτείται, η συνεχής αναβάθμιση της ποιότητας, με την υιοθέτηση νέας τεχνολογίας και σύγχρονων παραγωγικών μεθόδων, η παραγωγή διαφοροποιημένων προϊόντων με υψηλή προστιθέμενη αξία -και η προσφορά τους σε ανταγωνιστικές τιμές- τα οποία θα μπορούν να ικανοποιούν τις ανάγκες των νέων καταναλωτών.

Επίσης σημαντική ώθηση στις πραγματοποιούμενες εξαγωγές μπορούν να επιφέρουν οι συνάψεις συμμαχιών μεταξύ επιχειρήσεων, και οι εξαγορές και συγχωνεύσεις μέσω των οποίων μπορούν να δημιουργηθούν δυνατοί και καλά οχυρωμένοι έναντι του διεθνούς ανταγωνισμού, όμιλοι.

Τέλος, κρίνεται αναγκαία η καθιέρωση μίας Εθνικής Στρατηγικής για τις Εξαγωγές, μέσω της οποίας, θα κατευθύνεται σε μακροχρόνια βάση η προσπάθεια για την αύξηση των πραγματοποιούμενων εξαγωγών, θα θέτονται προτεραιότητες όσον αφορά τους κλάδους και τις χώρες προορισμού των εξαγωγών τους και θα επιδιώκονται συγκεκριμένοι μετρήσιμοι στόχοι.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Καπόπουλος, Π. και Παπαδημητρίου, Π. (1997) : *Ενιαίο Νόμισμα & Ελληνική Βιομηχανία*, Εκδόσεις Σταμούλη
- Μαρούλη, Δ. και Ευστρατόγλου, Κλ. (1996) : *Διαρθρωτικά και θεσμικά προβλήματα των ελληνικών εξαγωγών: Υφιστάμενη κατάσταση και προτάσεις πολιτικής*, ΚΕΠΕ
- Μέργος, Γ. (1998) : *Εξωτερικό εμπόριο αγροτικών προϊόντων και τροφίμων: ανάλυση και προτάσεις πολιτικής*, Εκδόσεις Σταμούλη
- Πατσή, Π. και Βλάχος, Η. (2001) : *Το εμπόριο των Μεσογειακών προϊόντων μετά τη Γεωργική Συμφωνία, τη Διεύρυνση σε ΕΕ₍₁₅₎ και τη μελλοντική Διεύρυνση προς Ανατολάς*, Δημοσίευτη Μελέτη
- (1992) : *Δυναμική προώθηση εξαγωγών και δυνατότητες υποκατάστασης εισαγωγών, Υφιστάμενη κατάσταση, Προβλήματα-Αδυναμίες, Προτάσεις Πολιτικής*, Εκθέσεις, ΚΕΠΕ
- Μαρούλη, Δ. (1992) : *Προβλήματα και προοπτικές των ελληνικών εξαγωγών, Προϋποθέσεις ανάπτυξής τους στην Ενοποιημένη Ευρωπαϊκή Αγορά*, Μελέτες, αρ. 39, ΚΕΠΕ
- Μεσσίνη, Χ. (1996) : *Ο κλάδος της τυροκομίας στην Ελλάδα*, ΙΟΒΕ
- Καρσαμπά, Δ. (1994) : *Ιχθυοκαλλιέργειες*, ΙΟΒΕ
- Μεσσίνη, Χ. (1997) : *Ο κλάδος Οινοποιίας στην Ελλάδα*, ΙΟΒΕ
- Christodoulakis, N. (May 2001) : *Challenges and Prospects for Greek Businesses within EMU*, Trade with Greece

Παπαδήμος, Λ. (Σεπτέμβριος 2000) : *Το Ευρώ και το Επιχειρείν στην Ελλάδα*,
Οικονομικός Ταχυδρόμος

Τρόφιμα και Ποτά, Διάφορα Τεύχη

Ιστοσελίδα ΣΕΒΕ